
Partners in Crime

Afstudeerscriptie

‘Een onderzoek naar de werkwijze van de reclassering wanneer er bij zowel de reclassent als bij de partner van de reclassent sprake is van crimineel gedrag.’

Leonie Hofsink | 405589 | Sociaal Juridische Dienstverlening | DSJ4VB | Lectoraat Waarde van
Reclasseren | Saxion University of Applied Sciences | 28 mei 2018

Partners in Crime

Een onderzoek naar de werkwijze van de reclassering wanneer er bij zowel de reclassent als bij de partner van de reclassent sprake is van crimineel gedrag.

Zwolle, 28 mei 2018

Auteur	Leonie Hofsink 405589@student.saxion.nl leonie_hofsink@hotmail.com 06-33045150
Instelling	Lectoraat 'Waarde van Reclasseren' Saxion Hogescholen, Deventer / Reclassering Lector: A.A. Nementh a.a.nemeth@saxion.nl Praktijkcoach: J.H.M. Linnenbank j.h.m.linnenbank@saxion.nl
Opleiding	Sociaal Juridische Dienstverlening Academie Bestuur, Recht & Ruimte Saxion Hogescholen, Deventer 1 ^e lezer: F. van As 2 ^e lezer: C.J. Geugies

Voorwoord

Voor u ligt een onderzoek naar de werkwijze van de reclassering wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners. Dit onderzoek is geschreven in het kader van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening aan het Saxion te Deventer.

Gedurende het derde leerjaar van de opleiding heb ik stage mogen lopen bij de Penitentiaire Inrichting te Zwolle. Tijdens mijn stage heb ik te maken gehad met criminele partners. Het deelonderwerp *de partner* - welke een van de vier deelonderwerpen vormde van het lectoraat - trok hierdoor mijn aandacht. Februari 2018 tot en met juni 2018 stond voor mij dan ook in het teken van onderzoek naar criminaliteit bij partners. Ik ging er mee slapen en ik stond er mee op, met als resultaat het onderzoeksrapport 'Partners in Crime'.

Allereerst wil ik mijn omgeving bedanken voor het vertrouwen dat zij altijd in mij hebben gehad, ondanks mijn eigen twijfels. Het lectoraat wil ik bedanken voor het vertrouwen in mijn capaciteiten en de kans die zij mij hebben gegeven om mijn afstudeeronderzoek uit te voeren binnen het gedwongen kader. Ik wil Michel Linnenbank bedanken voor de tijd die hij heeft gestoken in het geven van waardevolle feedback. Ook wil ik mijn schoolcoaches Fatima Bichbich en Frank van As bedanken, niet alleen voor de waardevolle feedback maar ook voor de tips om het beste uit mezelf te kunnen halen gedurende een intensieve periode. Tot slot bedank ik mijn medestudenten van het lectoraat, ik heb veel van hen mogen leren!

Leonie Hofsink, mei 2018

Samenvatting

Reclassering Nederland richt zich op het terugdringen van criminaliteit en het voorkomen van recidive. Het lectoraat Waarde van Reclasseren is er op gericht zicht te krijgen in effecten en factoren die van invloed zijn op het recidiverisico, om hiermee het maatschappelijk rendement van reclasseringswerkzaamheden te vergroten. Het onderzoek dat voor u ligt is onderdeel van een groter onderzoek van het lectoraat Waarde van Reclasseren, en richt zich op de werkwijze van de reclassering wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners.

Het doel van het voor u liggende onderzoeksrapport is inzicht geven in de relatie tussen criminaliteit en een liefdesrelatie en de aanpak van de reclassering wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners. Dit sluit aan bij het doel van het lectoraat, waarin het helder, efficiënt en transparant maken van werkwijzen en procedures wordt beoogt. Om dit te kunnen bereiken is de volgende probleemstelling tot stand gekomen:

‘Wat is de werkwijze van de reclassering wanneer bij zowel de reclassent als bij de partner van de reclassent sprake is van crimineel gedrag?’

Voor beantwoording van de probleemstelling zijn er vier onderzoeksvragen opgesteld. De onderzoeksvragen zijn gericht op de verhouding tussen een liefdesrelatie en criminaliteit, de werkwijze van de reclassering wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners ten opzichte van wanneer dit niet het geval is, op basis waarvan een bepaalde (gedrags)interventie wordt ingezet bij criminaliteit bij partners en tot slot wat de reclassering heeft ondernomen in het kader van criminaliteit bij partners. Door middel van literatuuronderzoek, deskresearch, dossieronderzoek en het afnemen van drie interviews is data verzameld. De verzamelde data hebben geleid tot antwoorden op de onderzoeksvragen. Op basis hiervan is er een antwoord geformuleerd op de probleemstelling.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat een liefdesrelatie met een criminele partner een (delict gerelateerde) criminogene factor kan vormen. Reclassering Nederland heeft geen specifiek beleid over hun werkwijze wanneer er sprake is van een partner die eveneens crimineel gedrag vertoont. Er wordt in alle gevallen uitgegaan van individueel maatwerk. Uit de praktijk blijkt echter wel dat er bepaalde acties/interventies worden ondernomen. Zo wordt er, ondanks dat hierover geen afspraken zijn gemaakt, aandacht besteed aan de criminele partner. Het belang van inzetten op de criminogene factor *de partner* wordt middels het dossieronderzoek groot geacht, echter ontbreken er concrete stappen waardoor moeilijk is vast te stellen hoe de reclassering daadwerkelijk te werk gaat wanneer er sprake is van criminele partners. Ook blijkt aan de hand van de interviews dat er verschillende waarden worden gehecht aan het belang om in te zetten op criminele partners.

Op basis van de onderzoeksresultaten zijn er enkele aanbevelingen gedaan. De aanbeveling richting het lectoraat richt zich op vervolgonderzoek naar de (juridische) mogelijkheden voor het inzetten op criminaliteit bij partners en het doen van onderzoek naar de intrinsieke motivatie van de reclassent. Reclassering Nederland wordt aanbevolen om binnen de organisatie van het onderwerp *criminele partners* een speerpunt te maken, om te peilen wat de behoeften zijn van reclasseringswerkers met betrekking tot het maken van afspraken hieromtrent. Ook wordt aanbevolen om de acties die tot nu toe worden ondernomen in het kader van criminaliteit bij partners voort te zetten.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Samenvatting.....	4
Hoofdstuk 1: Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doelstelling.....	9
1.3 Probleemstelling.....	10
1.4 Onderzoeksvragen.....	10
1.5 Afbakening begrippen.....	10
1.6 Betrokkenen en belanghebbenden.....	12
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader.....	14
2.1 Reclassering Nederland.....	14
2.2 Werkwijzen.....	15
2.3 (Gedrags)interventies.....	17
2.4 Criminele partners.....	18
2.5 Liefdesrelatie.....	18
Hoofdstuk 3: Juridisch kader.....	21
Hoofdstuk 4: Conceptueel model.....	23
Hoofdstuk 5: Methoden en instrumenten.....	24
5.1 Methoden per onderzoeksvraag.....	24
5.2 Literatuuronderzoek/deskresearch.....	25
5.3 Dossieronderzoek.....	26
5.4 Interviews.....	28
Hoofdstuk 6: Resultaten en analyse.....	30
6.1 Resultaten onderzoeksvraag 1.....	30
6.2 Analyse onderzoeksvraag 1.....	33
6.3 Resultaten onderzoeksvraag 2.....	35
6.4 Analyse onderzoeksvraag 2.....	38
6.5 Resultaten onderzoeksvraag 3.....	39
6.6 Analyse onderzoeksvraag 3.....	41
6.7 Resultaten onderzoeksvraag 4.....	42
6.8 Analyse onderzoeksvraag 4.....	45
Hoofdstuk 7: Conclusies.....	47

7.1 Conclusie onderzoeksvraag 1.....	47
7.2 Conclusie onderzoeksvraag 2.....	47
7.3 Conclusie onderzoeksvraag 3.....	48
7.4 Conclusie onderzoeksvraag 4.....	48
7.5 Beantwoording probleemstelling.....	48
Hoofdstuk 8: Aanbevelingen.....	49
8.1 Aanbevelingen voor het lectoraat.....	49
8.2 Aanbevelingen voor de reclassering	50
Literatuurlijst	52
BIJLAGE 1: Transcript en codering interview 1	
BIJLAGE 2: Transcript en codering interview 2	
BIJLAGE 3: Transcript en codering interview 3	
BIJLAGE 4 : Steekproef voor dossieronderzoek	
BIJLAGE 5: Keuze voor (gedrags)interventie	
BIJLAGE 6: Codeboom	
BIJLAGE 7: Variabelen dossieronderzoek	
BIJLAGE 8: Interviewvragen	
BIJLAGE 9: Verklaring gebruikte hulpmiddelen	

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit verslag bevat een onderzoek naar de werkwijze van de reclassering wanneer er bij zowel de reclassent als bij de partner van de reclassent sprake is van crimineel gedrag. Het onderzoek heeft plaats gevonden in opdracht van het Lectoraat Waarde van Reclasseren en is uitgevoerd in de periode van februari 2018 tot juni 2018.

Het Lectoraat Waarde van Reclasseren is met ingang van januari 2017 gestart bij het Saxion. Het doel van het lectoraat is het in kaart brengen van de kosten en baten van reclasseren in Nederland. Het hoofddoel is onderzoek doen naar de maatschappelijke waarde van de reclassering en hoe deze te vergroten is. Het lectoraat heeft samengewerkt met een aantal studenten en heeft zich vanaf februari 2018 gericht op een aantal afstudeerthema's, te weten: het deelproject het kind, het deelproject recidive, het deelproject de partner en tot slot het deelproject typologie. Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het deelproject de partner.

Zoals aangegeven in de inhoudsopgave bestaat het onderzoek uit 8 hoofdstukken. Hoofdstuk 1 bevat de aanleiding van het onderzoek, aangevuld met de doelstelling, probleemstelling en de onderzoeksvragen. Tevens worden enkele begrippen, betrokkenen en belanghebbenden nader toegelicht. Hoofdstuk 2 bevat het theoretisch kader welke betekenis geeft aan het onderwerp. Hoofdstuk 3 bevat een beknopt juridisch kader. Hoofdstuk 4 bevat een conceptueel model. Hoofdstuk 5 verantwoordt per onderzoeksvraag de gekozen onderzoeksmethode in het kader van betrouwbaarheid en validiteit. In hoofdstuk 6 worden de resultaten per onderzoeksvraag besproken waar vervolgens per onderzoeksvraag een analyse op volgt. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 aandacht besteed aan de conclusies en bevat hoofdstuk 8 enkele aanbevelingen.

1.1 Aanleiding

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het lectoraat Waarde van Reclasseren. De drie reclasseringsorganisaties Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ en Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering (verder: 3RO) hebben samen met Saxion het lectoraat Waarde van reclasseren in het leven geroepen om de maatschappelijke effecten van de reclassering in kaart te brengen. De algemene onderzoeksvraag luidt: 'Wat is de maatschappelijke waarde van de reclassering en hoe is deze te vergroten?' (Saxion, z.d.). Deze overkoepelende onderzoeksvraag is opgedeeld in verschillende deelonderzoeken verdeeld over meerdere lectoren/studenten. Dit onderzoek heeft zich gericht op de doelgroep '*De partner van de reclassent*', omdat hierover nog relatief weinig bekend is en er vanuit het lectoraat behoefte is aan kennis omtrent de partner van de reclassent in relatie tot het proces van reclasseren, specifiek wanneer de partner van de reclassent tevens crimineel gedrag vertoont.

Achtergrond reclassering Nederland

'Reclasser dans le societe', de term voor reclassering zoals deze in Nederland in 1892 voor het eerst gebruikt is (Reclassering Nederland, z.d.). In 1905 is de rijksoverheid voor het eerst een politieke en financiële rol gaan spelen voor de reclassering in Nederland. Vanaf 1965 heeft de overheid dan ook de volledige financiering van de reclassering overgenomen. Dit is mede ontstaan door de kritische ideeën vanuit de samenleving over de barre omstandigheden in het gevangeniswezen. Men wenste betere omstandigheden voor gedetineerden in het gevangeniswezen (Reclassering Nederland, z.d.). Ons Nederlandse rechtssysteem kent dan ook sinds 1965 een regeling voor het reclasseringswerk. In deze

regeling zijn de reclasseringswerkzaamheden opgenomen mede met de financiering hiervan door middel van een subsidieregeling. Uit de Reclasseringsregeling 1995 blijkt dat de hoofdwerkzaamheden van de reclassering ten opzichte van veroordeelden en verdachten zijn *het doen van onderzoek en het geven van voorlichting en advies aan de rechtbank, het toezicht houden op de naleving van opgelegde voorwaarden of ontzetting van rechten en hen daarin te begeleiden, het voorbereiden en begeleiden van en het houden van toezicht op de uitvoering van de taakstraf en het opstellen van indicatiestellingadvies en de zorgtoeleiding van forensische zorg.*

Het beleid van de reclassering bepaalt in grote mate de vorm van het reclasseringswerk in Nederland. In internationale context hieromtrent staan *de European Probation Rules* centraal. Binnen de Europese Unie bestaat er regelgeving over het reclasseringsbeleid van de lidstaten, opgesteld door de Raad van Europa. Overige bronnen van internationale regelgeving zijn het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), de European Rules on Community and Sanctions and measures (ECS) en The Council of Europe Probation Rules (CEPR) (Tigges, z.d.). De Europese wetgeving richt zich op het toepassingsgebied van het beleid, bepaalde definities in het kader van reclasseringswerk en enkele basisprincipes. Ook is er beleid opgenomen over het proces van reclasseren en het houden van toezicht (Committee of Ministers, 2010). Behalve dat de reclassering een verantwoordingsplicht heeft met betrekking tot de uitvoering van hun wettelijke taken, dienen zij tevens te voldoen aan hun maatschappelijke verantwoordingsplicht. De reclassering heeft de maatschappelijke taak om het rechtvaardigheidsgevoel, vertrouwen en veiligheidsgevoel in het rechtssysteem in Nederland te waarborgen.

Invloed van een liefdesrelatie

Om aan hun verplichtingen te voldoen wordt er door de reclassering zoveel mogelijk rekening gehouden met factoren die van invloed kunnen zijn op het versterken/veroorzaken of het laten afnemen van crimineel gedrag. Uit onderzoek naar de levensloopcriminologie, welke zich bezig houdt met de effecten van levenslooptransities (turning points) op crimineel gedrag (Donker, Kleemans, Laan, & Nieuwbeerta, 2004), blijkt dat criminaliteit afneemt onder invloed van veranderingen op verschillende levensdomeinen zoals het vinden van een baan, het stichten van een gezin of het krijgen van een vaste partner (Van der Geest, 2015). Het aangaan van een liefdesrelatie wordt dan verondersteld als een keerpunt in het leven van een crimineel en kan daarmee een grote invloed zijn op iemands criminele carrière. Hiermee wordt de waarde van een liefdesrelatie op crimineel gedrag als belangrijke factor gewaardeerd (Groeningen, 2013).

In de criminologie wordt er dan ook vaak vanuit gegaan dat het huwelijk voor afname van criminaliteit zorgt (van Schellen, Nieuwbeerta & Poortman, 2008). De waarde van een relatie op crimineel gedrag kan echter ook andere gevolgen teweeg brengen. Zoutewelle-Terovan (2015) heeft onderzoek gedaan naar de relatie tussen een criminele carrière en gezinsvorming. Zoutewelle-Terovan stelt in haar promotieonderzoek de vraag of het daadwerkelijk zo is dat wanneer een delinquent persoon een gezin sticht of een vaste partner krijgt hij of zij stopt met het plegen van delicten. Hierover zegt zij dat dit sterk afhangt van de persoon waarmee een relatie aan wordt gegaan, en dat een partner juist ook crimineel gedrag kan doen versterken of veroorzaken (Zoutewelle-Terovan, 2015). Uit meerdere onderzoeken blijkt dan ook dat de sociale omgeving van een persoon sterke invloed uit kan oefenen, in het bijzonder de invloed van een criminele partner in een liefdesrelatie. Onbewust is men geneigd zich te gedragen zoals in de omgeving van hen wordt verwacht. Deze invloed van de omgeving kan ver gaan: zo kan een bepaalde omgeving overtredingen en crimineel gedrag uitlokken (Novi Mores, 2014).

Normen en waarden worden overgenomen uit de omgeving waarin iemand leeft. Een individu in een vijandige omgeving waarin zwakke sociale bindingen en weinig sociale controle bestaat zal sneller en vaker crimineel gedrag vertonen (Farahi & Smissen).

Wanneer partners crimineel gedrag vertonen kunnen ze beiden te maken krijgen met de reclassering. Het hebben van een criminele partner kan het re-integratie traject in de weg staan: criminele partners kunnen wederzijdse steun en begrip ervaren en elkaar aanmoedigen in hun negatieve gedrag. De problematiek richt zich niet enkel op het re-integratie traject, ook kan er gedacht worden aan de omgeving waarin zij leven zoals de buurt of de wijk. Buurten streven naar een veilige en leefbare omgeving, waarin criminaliteit zoveel mogelijk wordt bestreden. Criminele partners kunnen grote onrust en ergernissen teweeg brengen wat de harmonie in de wijk of buurt kan verstoren. Tevens kan de problematiek zichtbaar worden op de kinderen/familieleden van de criminele partners. Jeugdigen waarvan beide ouders crimineel gedrag vertonen laten een hogere pleegfrequentie zien dan jeugdigen waarvan geen of slechts een van beide ouders crimineel is (Nijhof, Engels, Wientjes & Kemp, 2007).

Bekend is dat wanneer een verdachte/veroordeelde met justitie in aanmerking komt, de reclassering in veel gevallen bij dit proces komt kijken. Uit een oriënterend gesprek met een reclasseringswerker toezicht blijkt dat elke reclasseringswerker anders te werk gaat, en dat met elke cliënt op een andere wijze wordt samengewerkt. Zo stelde hij dat er verschil bestaat in de toepassing van verschillende screeningsmethoden die zij hanteren, maar ook dat de werkwijze sterk afhangt van de reclasseringsmedewerker en diens professionaliteit. Hetzelfde geldt voor het opleggen van gedragsinterventies. Dat reclasseringswerkers verschillend te werk gaan is bevestigd door een reclasseringswerker beleid en blijkt tevens uit de vooraf beschikbaar gestelde dossiers, waarin is af te lezen dat elk traject een ander verloop heeft. In het kader van 'de partner' is in dit onderzoek onderzocht welke werkwijze de reclassering hanteert wanneer de partner van de reclassent tevens crimineel gedrag vertoont. Gekeken zal worden naar hoe crimineel gedrag zich verhoudt in een liefdesrelatie en hoe de reclassering te werk gaat wanneer beide partners crimineel gedrag vertonen.

Ten eerste kan de vraag worden gesteld hoe crimineel gedrag bij partners ontstaat en wat de werking van een liefdesrelatie op een dader is. Het kan in zo'n geval voor komen dat partners beiden crimineel gedrag vertonen en in aanmerking komen met de reclassering. Niet helder is hoe de reclassering in zo'n geval te werk gaat. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn: is eenzelfde medewerker verantwoordelijk voor de partners, of heeft elke partner zijn eigen begeleider vanuit de reclassering? Van welke screeningsmethode/interventie maken zij gebruik en wordt dit op elkaar afgestemd? Vindt er samenwerking plaats wanneer er sprake is van verschillende begeleiders en zo ja, hoe verloopt dit proces? Wat is het verschil wanneer beide partners in contact zijn met de reclassering ten opzichte van wanneer dit niet het geval is?

1.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is het inzichtelijk maken van de werkwijze van de reclassering wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners. Er is hierbij rekening gehouden met een crimineel verleden van de partner van de reclassent. Het onderzoek levert een bijdrage aan het helder, efficiënt en transparant maken van de werkwijzen en procedures van de reclassering. Tevens is er gekeken naar de efficiëntie van de huidige werkwijze waarop aanbevelingen zijn gedaan voor de toekomst.

Ook draagt het in kaart brengen van de werkwijze van de reclassering bij aan de kennis van invloeden van/op de partner van de reclassent en daarbij het effect op de maatschappij. De doelstelling is hiermee tweeledig en geeft inzicht in:

1. Hoe crimineel gedrag zich verhoudt in een liefdesrelatie;
2. de aanpak van de reclassering wanneer beide partners crimineel gedrag vertonen.

Het is voor de reclasseringsorganisaties van belang om een zo laag mogelijk recidive-gehalte te bereiken om een zo hoog mogelijk maatschappelijk rendement te verwezenlijken. Door te richten op de specifieke doelgroep en de daarop toegepaste werkwijze is er onderzocht of er, en zo ja hoe, samenwerking plaats vindt tussen reclasseringsmedewerkers. Op basis van de onderzoeksresultaten kunnen reclasseringsorganisaties zo nodig hun handelswijze aanpassen zodat hun aanpak effectief en efficiënt is, waarmee de maatschappelijke waarde van reclasseren kan worden vergroot. Het doel hiervan is het bereiken van een steeds veiliger wordende samenleving, een doel waar de gehele maatschappij baat bij heeft.

1.3 Probleemstelling

In de samenleving ontbreekt veel kennis over de effecten van het beleid, de structuren en het handelen van het reclasseringswerk. Er is geen inzicht op de effecten van het reclasseringswerk voor de samenleving als geheel (Saxion, z.d). Zo ook met betrekking tot de effecten en werkwijze van de reclassering, specifiek wanneer beide partners crimineel gedrag vertonen.

Naar aanleiding van de doelstelling is in overeenstemming met het lectoraat de volgende probleemstelling geformuleerd: *‘Wat is de werkwijze van de reclassering wanneer bij zowel de reclassent als bij de partner van de reclassent sprake is van crimineel gedrag?’*

1.4 Onderzoeksvragen

- Wat is de relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie?
- Wat is het verschil in werkwijze wanneer beide partners onder toezicht staan van de reclassering ten opzichte van situaties waarin een partner onder toezicht staat?
- Welke factoren zijn van belang voor de keuze van het inzetten van een bepaalde (gedrags)interventie wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?
- Wat hebben reclasseringswerkers tot nu toe ondernomen wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

1.5 Afbakening begrippen

Kort wordt beschreven welke definities van begrippen er in het onderzoek zijn gehanteerd. Hiermee is de reikwijdte afgebakend en de richting van het onderzoek inzichtelijk gemaakt, wat de validiteit van de onderzoeksresultaten ten goede komt. (Verhoeven, 2014)

Reclassering

Met het begrip reclassering wordt een instantie bedoeld die personen begeleidt die (vermoedelijk) een strafbaar feit hebben gepleegd en in aanraking zijn gekomen met justitie. De reclassering kan betrokken zijn vanaf de aanhouding van de verdachte door de politie tot en met de terugkeer in de maatschappij wanneer de verdachte een gevangenisstraf heeft uit moeten zitten. Nederland kent drie reclasseringsorganisaties: Stichting Reclassering Nederland, Reclassering Leger des Heils, Stichting verslavingsreclassering GGZ Nederland. (judex, z.d.) Binnen dit onderzoek is ‘reclassering’ gedefinieerd

als zijnde alle actieve bemoeienis vanuit de reclasseringsorganisaties om het recidiverisico te beperken.

Werkwijze

Met het begrip werkwijze wordt bedoeld een manier van werken/een bepaalde aanpak. In het kader van dit onderzoek wordt de werkwijze bedoeld die de reclassering hanteert in relatie tot hun cliënten gedurende het re-integratietraject. Zo kent de reclassering bijvoorbeeld verschillende screeningsmethoden, waaronder het diagnostische instrument RISc en de QuickScan (Reclassering Nederland, z.d.). Deze screeningsmethoden zullen verder in hoofdstuk twee aan bod komen.

Gedragsinterventies

Het doel van Reclassering Nederland is het verminderen en voorkomen van crimineel gedrag. Om dit te bereiken kunnen zij verschillende interventies inzetten (Reclassering Nederland, z.d.). Met een gedragsinterventie wordt bedoeld een programmatisch en gestructureerd geheel van methodische handelingen die zijn gericht op het beïnvloeden van iemands omstandigheden en/of gedrag met als doel het voorkomen van recidive (Bosker, 2007). In casu betreft het een tussenkomst van de reclassering om gedrag te kunnen veranderen. De reclassering kent verschillende interventies, waaronder meerdere gedragstrainingen, het uitvoeren van werkstraffen en elektronisch toezicht. De interventies zullen in hoofdstuk twee uitvoerig aan bod komen.

Reclassent

Met 'reclassent' wordt bedoeld de persoon die verdacht wordt of veroordeeld is voor het begaan van een strafbaar feit en hierdoor in contact is met de reclassering.

Partner/liefdesrelatie

Van belang is om in het onderzoek een eenduidige betekenis te hanteren van het begrip 'partner' in relatie tot de liefdesrelatie. Binnen dit onderzoek wordt uitgegaan van de waarde die een delinquent toekent aan de relatie met de ander. In dit onderzoek wordt met 'partner' niet bedoeld het juridische begrip partner, om te voorkomen dat liefdesrelaties die niet juridisch zijn vastgelegd in de vorm van een gezamenlijk huishouden of kind, huwelijk of samenlevingscontract niet worden meegenomen in het onderzoek. Dit partnerschap staat los van een burgerlijke stand, of enige andere juridische betekenis van partnerschap (CBS, 2017). In het onderzoek is uitgegaan van zichtbare kenmerken van een liefdesrelatie en de waarde die de delinquent hieraan toekent. In het onderzoek kan diegene waarmee de delinquent een liefdesrelatie heeft worden aangemerkt als partner.

Crimineel gedrag

Het woord criminaliteit is afkomstig uit het Latijn en betekent 'misdaad'. Een criminele handeling wordt gezien als een misdadige handeling. Wat een criminele houding is, hangt grotendeels af van wat men in een bepaalde maatschappij als zodanig beschouwt. Met crimineel gedrag wordt in dit onderzoek bedoeld het voortdurend ingaan tegen de algemeen geldende maatschappelijke regels. In de meeste culturen wordt chantage, verkrachting, het toebrengen van lichamelijk letsel, diefstal, doodslag en moord veroordeeld en dan ook beschouwd als crimineel gedrag. (Menselijk lichaam, z.d.) De persoon die zulk gedrag vertoont, wat tevens als strafbaar wordt aangemerkt, wordt delinquent genoemd (NJI, z.d.).

Onder toezicht staan

In het kader van dit onderzoek wordt met 'onder toezicht staan' bedoeld dat de reclassering

begeleiding en controle uitoefent op de onder toezicht gestelde persoon. Het toezicht kan gepaard gaan met elektronisch toezicht middels een enkelband, praktijkgerichte gedragstrainingen en werkstrafprojecten (Reclassering Nederland, z.d.).

Re-integratie traject

In het kader van reclasseren wordt met re-integratietraject bedoeld het traject dat de reclassent aflegt om terugkeer in de maatschappij te verwezenlijken. Dit traject wordt begeleid door de reclassering. Re-integratie betreft mensen die tijdelijk niet mee konden doen weer te laten functioneren in de maatschappij. (Reclassering Nederland, z.d.)

1.6 Betrokkenen en belanghebbenden

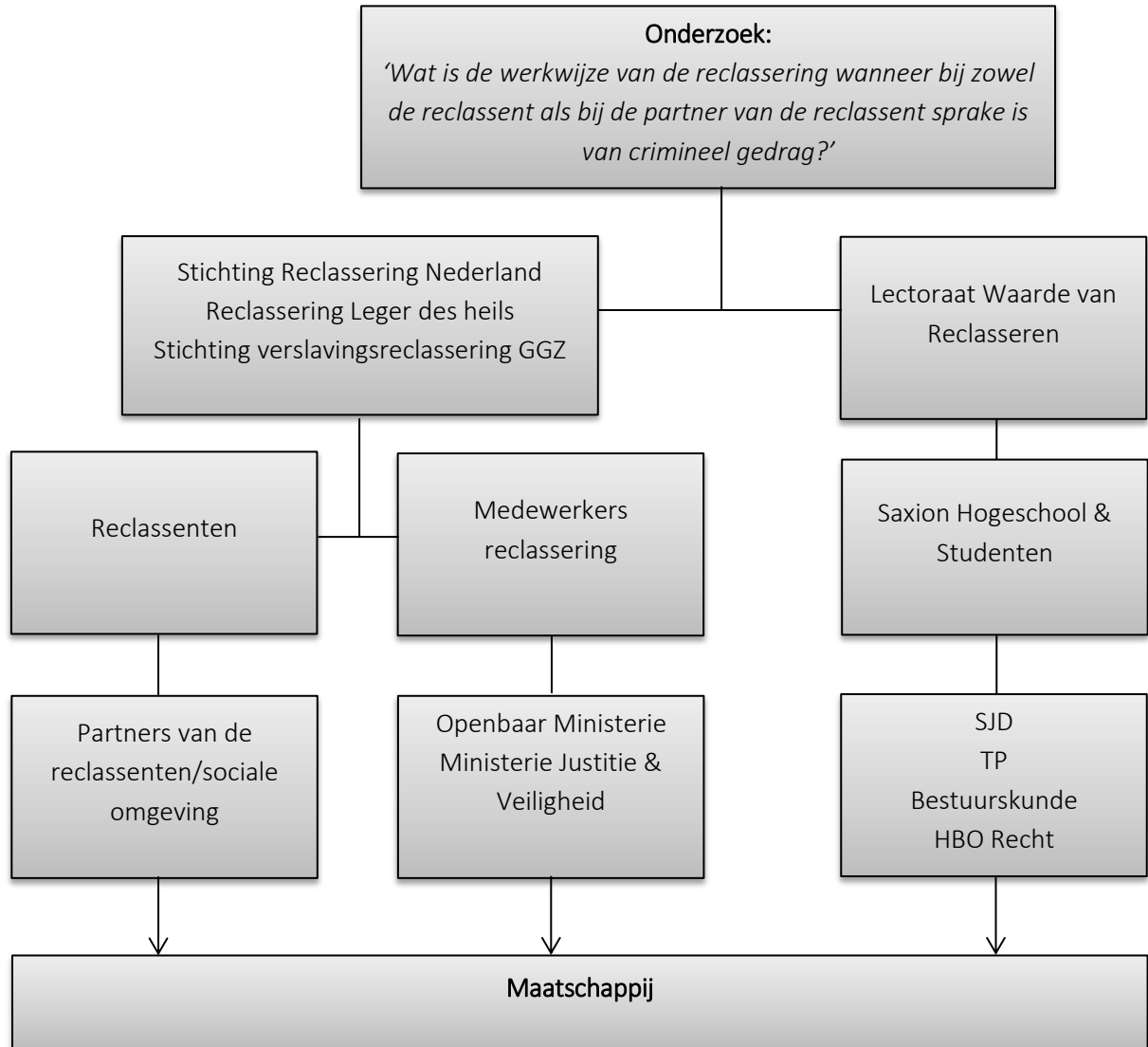
Het onderzoek heeft plaatsgevonden in opdracht van het lectoraat 'Waarde van reclasseren' dat opgericht is in samenwerking met Saxion en de 3RO. De resultaten van dit onderzoek beogen een bijdrage te leveren aan de hoofdvraag van het lectoraat. Direct betrokkenen bij dit onderzoek zijn daarmee de *reclasseringsorganisaties* en *het lectoraat*. Het lectoraat fungeert tevens als verbindende factor tussen de reclasseringsorganisaties en de student. Doordat het lectoraat behoefte heeft aan informatie omtrent het onderwerp 'de partner van de reclassent' zijn zij naast betrokkene ook belanghebbende. Het lectoraat heeft belang bij het onderzoek omdat zij de opdrachtgever zijn. Tevens werkt het lectoraat aan een kosten-baten analyse en beogen zij bij te dragen aan een zo optimaal mogelijk maatschappelijk rendement. Reclasseringsorganisaties hebben belang bij het onderzoek omdat zij opdrachtgever zijn van het lectoraat. Zij kunnen eventuele aanbevelingen/conclusies op nemen in hun beleid of handelswijze, om zo het maatschappelijk rendement te vergroten.

Indirect betrokkenen kunnen worden afgesplitst door betrokkenen van beide partijen aan te duiden. Bij de reclasseringsorganisaties zijn dit de *reclassenten*, de *partners van de reclassenten*, *medewerkers van de reclassering*, *het Openbaar Ministerie* en het *Ministerie van Justitie en Veiligheid*. De reclassenten en hun partners/de sociale omgeving kunnen als betrokkenen en tevens als belanghebbenden worden aangemerkt omdat zij de cliënten zijn van de reclassering of te maken hebben met cliënten van de reclassering. Ook de medewerkers van de reclassering, het OM en het ministerie van Justitie en Veiligheid hebben baat bij het onderzoek erop gelet dat zij veelvuldig te maken hebben met het reclasseringswerk in Nederland.

Ook *Saxion Hogeschool & studenten* en *de opleidingen* die meewerken aan het lectoraat kunnen als betrokkenen worden aangemerkt. Zij werken samen aan een groter onderzoek door middel van deelonderzoeken. Gezamenlijk hebben zij hetzelfde doel: bijdragen aan het tot stand brengen van een overzichtelijke kosten-baten analyse. Tot slot als belanghebbende kan worden aangemerkt de *maatschappij*: zij hebben baat bij een veilige samenleving waarin het reclasseringswerk zo efficiënt en effectief mogelijk wordt ingezet. Ook kan nog gedacht worden aan de gemeente als betrokkene: zij kunnen in beeld komen bij de nazorg van (ex)reclassenten wanneer dit nodig wordt geacht. Ook spelen zij een rol wanneer de (ex)gedetineerde weer in de buurt of wijk komt wonen. De gemeente is niet in figuur 1 opgenomen omdat de nazorg van (ex)reclassenten geen onderdeel vormt van dit onderzoek.

Op de volgende pagina volgt een schematische weergave (figuur 1) van betrokkenen en belanghebbenden waarbij het niveau van betrokkenheid is af te lezen.

Figuur 1: schematische weergave betrokkenen

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

Hoofdstuk 2 betreft het theoretische kader dat op basis van literatuuronderzoek is geschreven. Het onderzoek wordt in dit hoofdstuk ingekaderd, waarbij theorie besproken wordt om de achtergrond van het onderzoek te verhelderen en te ondersteunen. In het theoretisch kader zijn theorieën en eerdere onderzoeken geraadpleegd die van invloed zijn bij zowel de dataverzameling als de analyse van verzamelde data. De begrippen die eerder in dit verslag zijn afgebakend worden hiermee transparant, wat de kwaliteit van, en begripsvaliditeit binnen het onderzoek vergroot. (Verhoeven, 2011)

2.1 Reclassering Nederland

Wat zijn de hoofdtaken van de drie reclasseringsorganisaties?

De reclassering bestaat uit drie erkende reclasseringsinstellingen, te weten: Reclassering Nederland (RN), Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) en Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering (LdH). Samen worden zij aangeduid als de 3RO. De bundeling van reclasseringswerkzaamheden is ingezet om de optimalisering en kwaliteit van hulp aan personen die met justitie in aanraken komen te waarborgen. De reclasseringsorganisaties richten zich op het terugdringen van criminaliteit en het voorkomen van recidive door middel van drie kerntaken:

1. Voorlichting, onderzoek en rapportage aan justitie over de dader/verdachte en de omstandigheden van het delictgedrag;
2. het bieden van begeleiding en het houden van toezicht in een vrijwillig of verplicht kader;
3. het bieden van vroeghulp en re-integratieprogramma's. (Overheid, z.d.)

Reclasseringsinstellingen hebben een eigen doelgroep en specialisme. Dientengevolge worden cliënten toebedeeld aan de instelling die hem of haar de meeste meerwaarde biedt. Hierbij staat het hoofdprobleem van de cliënt centraal. (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014) Figuur 2 geeft de taken van de 3RO schematisch weer.

Figuur 2: Taken 3RO

Organisatie:	Taak:
Reclassering Nederland	Terugdringen recidive door rekening te houden met de oorzaken van crimineel gedrag, de criminogene factoren, gericht op gedragsverandering. (Reclassering Nederland, z.d)
Verslagingsreclassering	Bijdragen aan het beperken van individuele en maatschappelijke schade die voorkomt uit delicten waarbij samenhang is met het gebruik van verslavende middelen en/of psychische problematiek. (SVG, z.d.)
Leger des Heils	Voorbereiden reclassent op terugkeer in de maatschappij. Het betreft complexe multi-probleemgezinnen en dak- en thuislozen. Er wordt gestreefd naar een oordeelvrij hulpaanbod vanuit de overtuiging dat iedereen recht heeft op

2.2 Werkwijzen

Wat is de algemene werkwijze van de reclassering?

De reclassering kent drie kerntaken: *diagnose en advies, begeleiding en toezicht en uitvoering van de (taak)straffen*. Gedurende de uitvoering van deze kerntaken worden door de reclassering producten opgesteld en bepaalde werkwijzen gehanteerd. Deze kerntaken komen bij elke cliënt aan bod en zullen worden uitgevoerd door de reclasseringsmedewerkers. De kerntaken zijn toegedeeld aan verschillende functies binnen het reclasseringswerk. Zo zijn de adviesfunctie en de toezichtfunctie van elkaar gescheiden. In deze paragraaf zullen de kerntaken worden uitgewerkt met de werkzaamheden die binnen de kerntaak worden uitgevoerd door alle reclasseringsunits.

Kerntaak 1: Diagnose en advies

Vroeghulpbezoek en vroeghulpinterventie

Dit betreft een eerste bezoek door de reclassering aan een arrestant, in verzekering- of bewaring gestelde verdachte. Hier wordt beoordeeld of vervolgaanbod wenselijk is. Tevens kan er worden besloten een vroeghulpinterventie in te zetten aan de hand van het eerste bezoek wanneer dit nodig wordt geacht. (Ministerie van Justitie, 2007)

Voorlichtingsrapportage

De voorlichtingsrapportage betreft een rapport waarin de reclassering op verzoek van het OM of de rechter een advies uitbrengt over de te nemen justitiële beslissingen ten aanzien van een justitiabele. Hierin vindt een beschrijving plaats van de mogelijkheid en wenselijkheid van toezichtarrangementen. Tevens kan hierbij gebruik worden gemaakt van screeningsinstrumenten. (Ministerie van Justitie, 2007)

Advies- en maatregelenrapportage

Afhankelijk van het adviesmoment en de hoogte van het recidiverisico wordt een bepaald adviesformat gebruikt. Er worden in de basis twee adviesformats gehanteerd, te weten een beknopt advies op grond de QuickScan en een uitgebreid advies op grond van RISc. Ook de professionaliteit en maatschappelijke verantwoordelijkheid van de reclasseringsorganisatie geeft vorm aan het advies. (Bosker, 2007)

Diagnose

De adviezen van de reclassering komen op een gestandaardiseerde wijze tot stand met behulp van een diagnostisch instrument, een gestructureerde screening of diagnose. Een dergelijk instrument fungeert als hulpmiddel voor de reclasseringsmedewerker om een indicatie te stellen waarop een advies gebaseerd kan worden. De diagnostische instrumenten die de reclassering hanteert zijn ontwikkeld op basis van de wetenschap en de praktijk en leggen de nadruk op het delict gedrag en de risico-inschatting/kans op recidive. Aan de hand hiervan kan worden bepaald welke specifieke interventies men kan inzetten om de kans op recidive te beperken en gedragsverandering te bereiken. (Bosker, 2007)

De reclassering kent verschillende instrumenten omdat de problematiek van daders/verdachten verschilt in complexiteit. De meest gebruikte instrumenten zijn:

- *QuickScan*: dit betreft een snelle, korte screening om een beeld te krijgen van het recidiverisico. Dit is voldoende in geval van laag risico en wanneer er geen interventies nodig worden geacht (Bosker 2007).
- *RISc (basisdiagnose en indicatiestelling)*: het gaat in deze om een standaard diagnose met indicatiestelling over gedragsbeïnvloeding en risicomanagement. Op basis hiervan wordt in kaart gebracht wat de criminogene factoren zijn en welke interventies nodig zijn om de kans op recidive te verkleinen. De RISc legt een wetenschappelijke basis onder het advies van de reclassering voor het gevangeniswezen, het OM of de Rechterlijke Macht (Reclassering Nederland, 2009).
- *Verdiepingsdiagnostiek bij de RISc*: het betreft een uitgebreidere analyse op een meer specifieke factor om een volledige indicatie te kunnen stellen voor een interventie, zoals bij verslaving of psychopathologie (Bosker, 2007).

Keuze instrument

De keuze voor het instrument dat wordt ingezet hangt af van het type advies dat uitgebracht dient te worden. De QuickScan wordt gebruikt in het geval van een beknopt advies. Wordt er een uitgebreid advies verwacht met eventueel een verdiepingsdiagnostiek dan fungeert de RISc als diagnostisch instrument. De vraag naar een beknopt dan wel uitgebreid advies hangt af van het adviesmoment, de afspraken die zijn gemaakt met ketenpartner, de doelgroep en het recidiverisico. (Bosker, 2007) Er wordt overgegaan op een verdiepingsdiagnostiek wanneer blijkt dat er sprake is van psychische- en/of verslavingsproblematiek. De verdiepingsdiagnostiek fungeert dan als onderbouwing van het advies. (Kwaliteit Forensische Zorg, 2013)

Kerntaak 2: begeleiding en toezicht

Toezicht

Het reclasseringstoezicht houdt in dat een justitiabele zich op grond van een rechterlijke uitspraak moet gedragen naar de aanwijzingen van de reclassering. De reclassering begeleidt en controleert de onder toezicht gestelde persoon. Binnen dit kader kan de reclassering gebruik maken van een toezichtplan, huisbezoeken, elektronische controle, praktijkgerichte gedragstrainingen en werkstrajecten. (Reclassering Nederland, z.d.)

Toeleiding zorg

De taak is aan de reclassering om wanneer nodig een cliënt toe te leiden naar een plaats of behandeling in een passende zorginstelling. Dit kan een GGZ-instelling, een maatschappelijke opvangorganisatie of een instelling voor verslavingszorg zijn. De zorg kan zowel intramuraal als extramuraal plaatsvinden en heeft als hoofddoel het voorkomen van terugval. Hierbij vindt veelvuldig samenwerking met zorginstellingen plaats. (Bosker, 2007)

Gedragsinterventies

Met een gedragsinterventie wordt bedoeld een programmatisch en gestructureerd geheel van methodische handelingen die zijn gericht op het beïnvloeden van iemands omstandigheden en/of gedrag met als doel het voorkomen van recidive (Bosker, 2007). Een gedragsinterventie leert de

justitiabele bewust te zijn van zijn gedrag om hier vervolgens verandering in aan te kunnen brengen. De gedragsinterventie kan worden opgelegd door de rechter of de officier van justitie als bijzondere voorwaarde bij de straf. Ook kan het zijn dat de gedragsinterventie onderdeel uit maakt van het re-integratieplan dat de justitiabele tijdens detentie volgt (Reclassering Nederland, z.d.).

Kerntaak 3: uitvoering van de taakstraffen

Taakstraffen

De rechter kan voor een strafbaar feit een taakstraf opleggen van maximaal 240 uur. Door een taakstraf leert de gestrafte zelfdiscipline en contact met de samenleving. De taakstraf valt vaak samen met een andere straf, een gevangenisstraf, toezicht van de reclassering of een boete (rechtspraak, z.d.). Taakstraffen kunnen groepsgericht zijn en vallen dan onder groepswerkstraffen onder leiding van gekwalificeerde werkmeesters van Reclassering Nederland. Ook kunnen taakstraffen individuele werkstraffen betreffen bij organisaties in de non-profit sector, zoals bejaardenhuizen of ziekenhuizen (Reclassering Nederland, z.d.).

2.3 (Gedrags)interventies

Welke (gedrags)interventies kent de reclassering?

Elke reclasseringsorganisatie biedt gedragsinterventies die vaak vorm vinden in een training. In figuur 3 zijn de erkende gedragsinterventies schematisch weergegeven per reclasseringsorganisatie.

De erkende gedragsinterventies zijn in 2012 middels een onderzoek naar gedragsinterventies voor volwassen justitiabelen getoetst op hun kwaliteit. Hieruit blijkt dat het reclasseringsaanbod aan gedragsinterventies de meeste elementen bevat om alle criminogene factoren en doelgroepen af te dekken. Er zijn echter ook knelpunten aan het licht gekomen: in het kader van systeem blijkt dat gedragsinterventies een te geïsoleerde positie innemen in het totale re-integratieproces. Op niveau van uitvoering blijkt dat soms niet de juiste gedragsinterventie wordt toegepast, en dat er een gebrek bestaat aan motivatie bij justitiabelen. Volgens het onderzoek ligt hier nog een belangrijke rol voor de reclassering om gedragsverandering te kunnen verwezenlijken. (Fischer, Captein & Zwirs, 2012)

Factoren voor het opleggen van een (gedrags)interventie

Naast erkende gedragsinterventies kent de reclassering ook interventies in de vorm van toeleiding naar zorginstellingen voor behandeling (hoofdstuk 2.2, kerntaak 2). Gezien de diversiteit aan (gedrags)interventies is het van belang om een schets te maken op basis waarvan een (gedrags)interventie wordt ingezet. In het Programma Terugdringen Recidive (2005), onderdeel van het veiligheidsprogramma van het kabinet, is onderzoek gedaan naar de effectiviteit van interventies. Tevens is er gekeken naar factoren die van belang zijn bij het opleggen van een bepaalde interventie. Uit dit programma blijkt het belang van een goed gestructureerde interventie, welke toepasbaar is op de juiste doelgroep en gericht op de juiste criminogene factoren. Ten eerste dient er een diagnose plaats te vinden op basis van de RISc om een inschatting te maken van het *recidiverisico*, de *responsiviteit* en het in kaart brengen van *criminogene factoren*. Responsiviteit houdt in dat de gedragsinterventie aansluit op de leerstijl van de delinquent. Criminogene factoren zijn veranderbare risicofactoren die een directe samenhang vertonen met crimineel gedrag. De interventie wordt enkel toegepast wanneer dit uit de diagnose nodig blijkt te zijn. Na de diagnose wordt er een re-integratieplan opgesteld met daarin de interventies die zullen worden aangeboden. Het programma benadrukt dat ernaar wordt gestreefd voor iedere delinquent dezelfde werkwijze toe te passen,

ongeacht het delict dat gepleegd is. (Programma Terugdringen Recidive, 2005)

Figuur 3: Gedragsinterventies 3RO

Reclassering Nederland	Stichting Verslavingsreclassering	Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering
Training Werken aan Werk	Leefstijl 24/7	Caring Dads
Training cognitieve vaardigheden (CoVa)	Gedragstraining Alcohol en geweld	Agressie Regulatie Training (ART)
Training cognitieve vaardigheden voor verstandelijk minder begaafden		Training communicatie vaardigheden + (CoVa+)
Leefstijltraining		
Focus op re-integratie training (FOR)		
Training in agressiebeheersing		
Training in alcohol en geweld		
Training Beëindigen Relationeel Geweld (BORG)		
(Reclassering Nederland, z.d.)	(SVG, z.d.)	(Leger des Heils, z.d.)

2.4 Criminele partners

Wat wordt er verstaan onder crimineel gedrag?

Crimineel gedrag

Zoals bij de begripsafbakening beschreven wordt een criminele handeling gezien als een misdadige handeling. Ook blijkt dat wat men beschouwd als een criminele handeling grotendeels afhangt van wat men in een bepaalde maatschappij als zodanig beschouwd. In het onderzoek wordt bedoeld met crimineel gedrag: gedrag dat voortdurend ingaat tegen algemeen geldende maatschappelijke regels. (Menselijk lichaam, z.d.)

In een casestudie in opdracht van de wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid (WRR), uitgevoerd door Brandhof, is onderzoek gedaan naar veelvoorkomende criminaliteit.

Veelvoorkomende criminaliteit is een verzamelnaam voor massaal voorkomend strafbaar gedrag. Dit gedrag bevordert onveiligheidsgevoelens van burgers vanwege de massaliteit en wordt beschouwd als hinderlijk. Als meest voorkomende criminele handelingen worden aangemerkt geweld in publieke ruimtes, diefstallen en vernielingen. Crimineel gedrag is te karakteriseren als antisociaal gedrag. (Brandhof, 2007) Uit een onderzoek naar signalen voor toekomstig crimineel gedrag wordt antisociaal gedrag gedefinieerd als 'een persisterend patroon van gedragingen waarbij de basale rechten en behoeften van anderen worden geschonden en waarbij algemeen geldende, aan leeftijd aangepaste normen en regels worden overschreden' (Dienst Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering, 1996).

2.5 Liefdesrelatie

Wat valt onder het begrip 'liefdesrelatie' en welke theorieën bestaan er over het ontstaan van criminaliteit bij partners in een liefdesrelatie?

Binnen dit onderzoek staat de liefdesrelatie centraal in de onderzoeksvraag. Immers, de onderzoeksvraag richt zich op de werkwijze van de reclassering wanneer beide partners crimineel gedrag vertonen. Het onderzoek richt zich op de invloed van een liefdesrelatie en de omgang van de reclassering hierin. Het is van belang om een eenduidige betekenis te hanteren in het onderzoek van het begrip 'liefdesrelatie'.

Relatie breder dan juridisch partnerschap

Op basis van ontwikkelingen van het huwelijk in Nederland wordt de verwachting geschept dat samenlevingsvormen waarbij geen huwelijk tot stand is gekomen wel vergelijkbare eigenschappen kunnen bezitten en daarbij ook vergelijkbare effecten op het recidiverisico kunnen uitoefenen. Op grond van bevindingen van Van Schellen et al. (2015) blijkt daarom dat ook niet-juridische vormen van relaties van gedetineerden van groot belang zijn in de beschouwing van het begrip liefdesrelaties. Uit een artikel van Latten (2004) blijkt dat de ontwikkeling van het huwelijk steeds minder vaak getrouwd wordt uit religieuze, financiële of maatschappelijke redenen. Steeds vaker gaat het om een romantische ideologie. Ook blijkt dat steeds meer mensen de voorkeur geven aan informele samenlevingsvormen (Latten, 2014, P. 46).

Triangular Theory of Love

Om een betekenis te geven aan het begrip 'liefdesrelatie' binnen dit onderzoek wordt uitgegaan van de componenten van liefde die Sternberg (1986) gebruikt in zijn 'Triangular Theory of Love'. Deze componenten zijn *intimiteit*, *passie* en *toewijding*. Sternberg stelt zich hierbij op het punt dat toewijding duidt op het huwelijk, maar dat dit niet betekent dat het ontbreken van een huwelijk binnen een liefdesrelatie eveneens duidt op het ontbreken van toewijding. (Sternberg, 1986) Dit ondersteunt de keuze voor de aanduiding van een liefdesrelatie in dit onderzoek zonder dat hierbij sprake dient te zijn van een huwelijk. In de verwachting ligt dat een liefdesrelatie waarbij geen sprake is van juridisch partnerschap evengoed effect uit kan oefenen op het recidiverisico als wanneer er wel sprake is van juridisch partnerschap. Binnen dit onderzoek wordt voor het bestaan van een liefdesrelatie uitgegaan van zichtbare kenmerken van een liefdesrelatie, en de waarde die de delinquent en/of de reclasseringswerker hieraan toekent. Diegene waarmee de relatie wordt aangegaan wordt aangemerkt als partner.

Criminaliteit en een liefdesrelatie

In een artikel van Weerman, Keijser en Huisman uit 2015 wordt gesproken over een 'oude wijsheid', te weten: woning, werk en wederhelft als beste middel ter voorkoming van recidive. Hiermee bedoelen ze het garanderen van huisvesting, een baan en een vaste relatie. In het artikel wordt gesteld dat de reclassering zich traditioneel richt op deze drie levensdomeinen, aangevuld met evidence based interventies en drang en dwang. Uit criminologisch onderzoek wordt de samenhang tussen crimineel gedrag enerzijds en werkloosheid, dakloosheid en relatieproblemen anderzijds bevestigd. Toch, stellen Weerman, Keijser en Huisman dat deze drie elementen niet garanderen dat crimineel gedrag afneemt. Zij stellen dat het minderen van criminaliteit van meer factoren afhangt, en dat het denkbaar is dat de daders op moment van mindering van crimineel gedrag al bereid waren hiermee te stoppen, ongeacht een eventuele liefdesrelatie. (Weerman, Keijser & Huisman, 2015)

Criminality and family formation

In een proefschrift van Zoutewelle-Terovan (2015) is onderzocht wat de effecten van een wederhelft zijn op de criminele levensloop. Uit dit onderzoek blijkt dat het huwelijk de kans op het plegen van

delicten verminderd. Dit gold echter alleen voor de mannen uit het onderzoek. Ook blijkt uit dit onderzoek dat eventuele criminaliteit van de partner een belangrijke rol speelt: Zoutwelle-Terovan maakt onderscheid tussen criminele versus niet-criminele partners. Zoals genoemd is het effect van trouwen met een niet-criminele partner in de lijn der verwachtingen en wordt de kans op recidive met 30% verkleind. Er bleek echter dat trouwen met een criminele partner niet leidde tot afname van de recidivekans. Crimineel gedrag van een partner vergoot de kans op het plegen van een delict. (Zoutwelle-Terovan, 2015)

Uit onderzoek van Nieuwbeerta, van Schellen en Apel (2012) wordt de theorie dat het huwelijk kan dienen als keerpunt in iemands leven dat kan leiden tot verandering ondersteund. Zij noemen dit proces cognitieve transformatie. Zij stellen zich echter net als Zoutwelle-Terovan (2015) op het punt dat dit enkel op gaat voor wanneer er wordt getrouwd met een niet-criminele partner. Wanneer men trouwt met een criminele partner zal dit naar alle waarschijnlijkheid niet leiden tot verandering in de levensloop: de criminele partner oefent een negatieve rol uit en zal de conventionele identiteitsverandering ondermijnen (Nieuwbeerta, van Schellen & Apel, 2012).

Criminele partners

Personen kunnen de voorkeur hebben voor een persoon die op hen lijkt. Toegespitst op crimineel gedrag is het denkbaar dat criminelen voorkeur hebben voor iemand die ook crimineel gedrag vertoont, omdat een wederzijdse criminele levensstijl wederzijds begrip en steun tussen partners kan bevorderen. Ook blijkt dat men in het algemeen makkelijker een soortgelijke partner ontmoet dan iemand met een andere achtergrond. Personen met crimineel gedrag zullen eveneens een verhoogde kans hebben op het ontmoeten van een partner die op hen lijkt doordat criminele activiteiten zich vaak concentreren in bepaalde buurten of netwerken. Ook wordt gesteld dat hoe vaker iemand veroordeeld is, de kans groter is dat zijn of haar partner ook crimineel gedrag vertoont. (Schellen, Poortman & Nieuwbeerta, 2010)

Theorieën die hieraan gekoppeld kunnen worden zijn het *sociale selectiemodel* en *assortative mating*. Deze modellen komen neer op 'soort zoekt soort' en suggereren dat individuen levenspartners kiezen die vergelijkbaar zijn met hen zelf en ondersteuning bieden in gedrag. Hetgeen kan leiden tot een hoog niveau van overeenkomsten tussen liefdespartners en daarmee tot versterking van probleemgedrag. Rekening houdend met deze theorieën lijkt de invloed van een romantische relatie op het stoppen met criminaliteit weinig positief te kunnen zijn wanneer partners elkaar op basis van deze selectieprocedure hebben gevonden. (Drie, 2009) Australische onderzoekers hebben een nieuw onderzoek gepubliceerd dat veronderstelt dat mensen hun levenspartner kiezen door middel van assortative mating: mensen zoeken mensen op die op hen lijken, bijvoorbeeld op het vlak van opleidingsniveau, psychische toestand, lengte en gewicht. Het nieuwe onderzoek meent dat dit geen toevalligheid is en dat partners actief opzoek gaan naar een partner die op hen lijkt. (CORDIS, 2017)

Hoofdstuk 3: Juridisch kader

Het reclasseringswerk kent een wettelijke basis welke is neergelegd in de reclasseringsregeling 1995. Erop gelet dat het onderzoek zich voornamelijk bezig houdt met sociale componenten en in mindere mate met juridische componenten is er een beknopt juridisch kader weergegeven. Het juridisch kader is van belang omdat de opdrachtgever, de 3RO, zich te allen tijde dient te houden aan hetgeen de wet hen voorgeschreven heeft. Dit fungeert als wettelijke basis waarop voortgewerkt kan worden. In onderstaand schema is een analyse weergegeven van de Reclasseringsregeling 1995. Het betreft de hoofdstukken 1, 2, 3, en 6 van de regeling. De hoofdstukken over de subsidiering van de 3RO (hoofdstuk 4) en de klachtenregeling (hoofdstuk 5) zijn in dit juridisch kader buiten beschouwing gelaten omdat zij geen meerwaarde bieden in het kader van dit onderzoek.

Figuur 4: juridisch kader

wetsartikel:	Inhoud:
Hoofdstuk 1 <i>Algemene bepalingen</i>	
Artikel 1	Definitie van de begrippen <i>Minister, reclasseringsinstelling, penitentiaire inrichting, taakstraf</i> en <i>klachtencommissie</i> .
Artikel 2	Verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de reclasseringswerkzaamheden berust bij de reclasseringsinstellingen.
Artikel 3	Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor personeelsleden van de reclasseringsinstelling.
Hoofdstuk 2 <i>Degenen die reclasseringswerkzaamheden kunnen verrichten</i>	
Artikel 4	Reclasseringswerkzaamheden worden enkel verricht door Onze minister erkende reclasseringsinstellingen.
Artikel 5	Onder verantwoordelijkheid van een reclasseringsinstelling kunnen reclasseringswerkzaamheden worden verricht door instellingen van maatschappelijke dienstverlening en personen die zich als vrijwilliger aanbieden.
Artikel 6	Reclasseringswerkers zijn door het bestuur van een reclasseringsinstelling aangewezen. Alvorens werkzaamheden aan te vangen legt de reclasseringsmedewerker de eed of belofte af dat hij zijn taak overeenkomstig de gestelde voorschriften naar geweten zal vervullen.
Artikel 7	Reclasseringsmedewerkers hebben toegang tot degenen die zijn ingesloten in politiebureaus en penitentiaire inrichtingen.
Hoofdstuk 3 <i>De reclasseringswerkzaamheden</i>	
Artikel 8	De reclasseringswerkzaamheden bestaan uit: a. Het doen van onderzoek en het geven van voorlichting en advies;

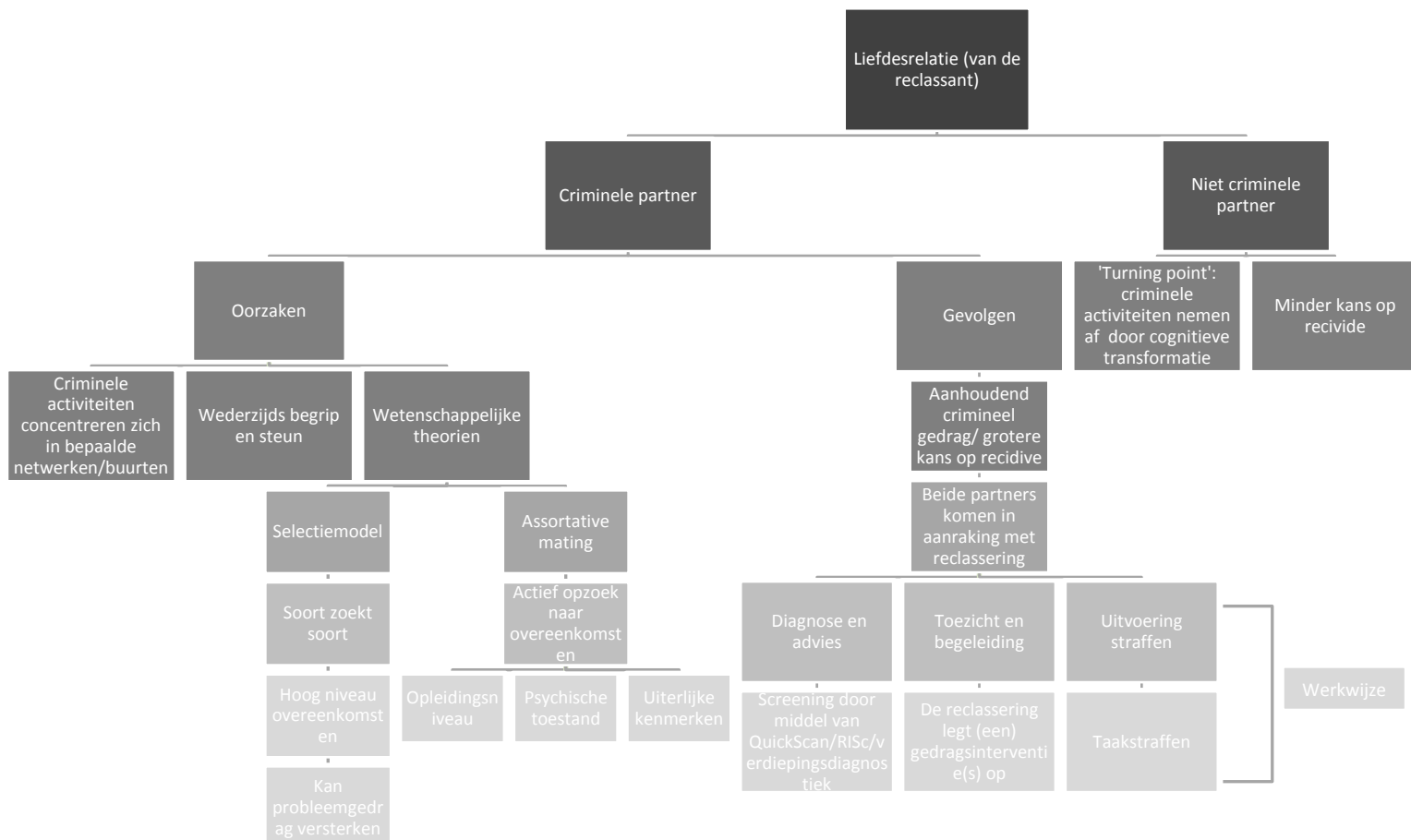
	b. het houden van toezicht en het bieden van begeleiding; c. het voorbereiden van het en houden van toezicht op de uitvoering van de taakstraf of andere straffen of maatregelen; d. het opstellen van indicatiestellingsadvies.
Artikel 9	Voorlichting of advies vindt plaats uit eigen beweging of op verzoek van een derde.
Artikel 10	Wanneer de reclassering bericht heeft ontvangen over een in verzekering gestelde, beslist de reclasseringsinstelling zo spoedig mogelijk of de verdachte bezocht dient te worden en of er een rapport uitgebracht dient te worden.
Artikel 11	De directeur van een penitentiaire inrichting bericht een reclasseringsinstelling zo spoedig mogelijk omtrent de binnenkomst van een gedetineerde.
Artikel 12	De reclassering brengt indien er sprake is van toezicht op de naleving van opgelegde voorwaarden rapport uit aan Onze minister, de rechter of de officier van justitie. Het rapport bevat advies over de te nemen maatregelen.
Hoofdstuk 6 Toezicht	
Artikel 33	Ambtenaren belast met het toezicht worden door de minister aangewezen.
Artikel 34	Toezichthoudende ambtenaren hebben vrije toegang tot de vestigingsplaatsen van de reclassering.
Artikel 35	Reclasseringsinstellingen dienen toezichthoudende ambtenaren inlichtingen en medewerking te verschaffen.

Hoofdstuk 4: Conceptueel model

Onderstaande figuur (figuur 5) vormt het conceptueel model van het onderzoek. In het conceptueel model wordt een visuele weergave gegeven van de verwachte oorzaak-gevolgrelatie in het onderzoek. Variabelen worden genoemd en met het elkaar in relatie gebracht. De oorzaken en gevolgen zijn beschreven aan de hand van de literatuur uit het theoretisch kader.

Bovenaan en tevens centraal in onderstaand figuur staat het begrip liefdesrelatie. Hiermee wordt de liefdesrelatie van de reclassent bedoeld. Er kan sprake zijn van een relatie met een criminele partner en een niet-criminele partner. Wanneer een relatie wordt aangegaan met een criminele partner kan de keuze voor een criminele partner bepaalde oorzaken hebben. Zo is het vaak het geval dat iemand die crimineel gedrag vertoont leeft in een omgeving waar criminele activiteiten worden uitgevoerd. Ook kan wederzijdse criminaliteit begrip en steun bieden. Enkele wetenschappelijke theorieën die de keuze voor een criminele partner kunnen verklaren zijn assortative mating en het selectiemodel. Het gevolg van een relatie met een criminele partner kan zijn dat de reclassent crimineel gedrag aanhoudt of dat de kans op recidive wordt vergoot. Wanneer sprake is van wederzijdse criminaliteit/recidive kunnen beide partners te maken krijgen met de reclassering wanneer zij als verdachte of veroordeelde aan te merken zijn. Vervolgens komt de werkwijze van de reclassering in beeld: diagnose en advies, toezicht en begeleiding en de uitvoering van straffen. Wanneer de reclassent een liefdesrelatie heeft met een niet criminele partner wordt verwacht dat de criminele activiteiten afnemen door cognitieve transformatie. Tevens zal er dan minder kans zijn op recidive.

Figuur 5: conceptueel model

Hoofdstuk 5: Methoden en instrumenten

In dit hoofdstuk worden de methoden en instrumenten genoemd die zijn gebruikt voor beantwoording van de onderzoeksvragen. Het onderzoek betreft voornamelijk kwalitatief onderzoek, waarbij gebruik is gemaakt van literatuuronderzoek, deskresearch, dossieronderzoek en interviews. Door toepassing van meerdere onderzoeksmethoden is de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten versterkt doordat zij voor triangulatie zorgen, een systeem waarbij de ene onderzoeksmethode de ander controleert en/of aanvult. (Verhoeven, 2014) Per onderzoeksvraag volgt een beschrijving van de gekozen methode. Vervolgens wordt er per onderzoeksmethode ingegaan op de betrouwbaarheid en validiteit. Ook is het analysekader van de onderzoeksmethoden beschreven en toegelicht.

5.1 Methoden per onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag 1

Wat is de relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie?

Literatuuronderzoek – dossieronderzoek – interviews

Om antwoord te geven op de eerste onderzoeksvraag heeft er een literatuuronderzoek plaatsgevonden, aangevuld met informatie uit het dossieronderzoek en interviews. Binnen de criminologie is er veel aandacht voor het verband tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie. Er bestaan hierover dan ook verschillende onderzoeken en theorieën, zoals het onderzoek van Zoutewelle-Terovan (2015), waarin wordt onderzocht wat de effecten van een wederhelft zijn op de criminele levensloop, of het onderzoek van Nieuwbeerta, van Schellen en Apel (2012) over het huwelijk als keerpunt in iemands leven. De onderzoeken/theorieën zijn voor een deel al aan bod gekomen in het theoretisch kader (hoofdstuk 2) en het conceptueel model (hoofdstuk 4). Omdat er meerdere onderzoeken/theorieën bestaan past de methode literatuuronderzoek bij de onderzoeksvraag. Het gaat bij literatuuronderzoek om relationeel onderzoek waarbij de vraag centraal staat welke verbanden er bestaan tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie, en wat bepaalde verbanden tot gevolg kunnen hebben. Aan de hand van het dossieronderzoek en de interviews is er informatie gevonden dat kan dienen ter aanvulling op het literatuuronderzoek. Zo blijkt uit het dossieronderzoek dat de reclasseringswerker in enkele gevallen rapporteert over de invloed die de liefdesrelatie heeft op de reclassent. Om deze reden is er tijdens het onderzoek besloten resultaten uit het dossieronderzoek en de interviews mee te nemen in de beantwoording van deze onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag 2

Wat is het verschil in werkwijze wanneer beide partners onder toezicht staan van de reclassering ten opzichte van situaties waarin een partner onder toezicht staat?

Deskresearch – interviews

Voor beantwoording van de tweede onderzoeksvraag is er afgeweken van het plan van aanpak, waarin is beschreven dat een antwoord geformuleerd zal worden aan de hand van dossieronderzoek. Na inzicht te hebben gekregen in de dossiers bij Reclassering Nederland is gebleken dat dossieronderzoek niet een geschikte methode is voor beantwoording van deze onderzoeksvraag,

omdat de dossiers in grote mate van elkaar verschillen, ongeacht het soort delict of de criminogene factoren. Dientengevolge is er gekozen – in afstemming met het lectoraat – om deskresearch en interviews in te zetten. Middels deskresearch is er gekeken naar overeenkomsten en verschillen in de werkwijze van de reclassering wanneer zij te maken hebben met criminaliteit bij partners. De deelprocessen van de reclassering zijn geanalyseerd zoals deze beschreven zijn in het handboek 3RO. Om de informatie uit deskresearch aan te vullen/te toetsen is ervoor gekozen om interviews te houden. Reclasseringswerkers hebben een beeld van de praktijk wat van waarde is voor beantwoording van de vergelijkingsvraag.

Onderzoeksvraag 3

Welke factoren zijn van belang voor de keuze van het inzetten van een bepaalde (gedrags)interventie wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

Deskresearch – dossieronderzoek – interviews

Voor het beantwoorden van de derde onderzoeksvraag is er gebruik gemaakt van deskresearch, dossieronderzoek en interviews. Door middel van deskresearch kan inzicht worden gegeven in aspecten die een rol spelen bij de keuze voor een (gedrags)interventie. De reclassering werkt aan de hand van het handboek 3RO, waarin vele processen en werkwijzen van de reclassering terug te vinden zijn. Om deze reden is deskresearch een geschikte methode voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag. Gedurende het onderzoek is besloten om ook informatie uit het dossieronderzoek en de interviews mee te nemen om een vergelijking te kunnen maken met de informatie uit deskresearch. Reclasseringswerkers staan dicht bij de praktijk en kunnen informatie verschaffen over op basis waarvan zij een bepaalde (gedrags)interventie inzetten, specifiek wanneer partners onder toezicht van de reclassering staan of wanneer er sprake is van criminele partners.

Onderzoeksvraag 4

Wat heeft de reclassering tot nu toe ondernomen wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

Dossieronderzoek - interviews

Voor het beantwoorden van de vierde onderzoeksvraag is er gebruik gemaakt van dossieronderzoek, aangevuld met informatie uit interviews. De dossiers geven informatie over het traject dat de reclassent aflegt, waarin is af te lezen welke specifieke acties de reclassering heeft ondernomen. Door middel van de interviews is er aanvullende informatie verkregen over wat reclasseringswerkers ondernemen bij criminaliteit bij partners in de praktijk. Het inzetten van interviews is hierbij van waarde, om ook zicht te krijgen op eventuele acties die niet in de dossiers zijn vermeld maar wel in de praktijk worden uitgevoerd.

5.2 Literatuuronderzoek/deskresearch

Betrouwbaarheid

Er is gekozen voor een literatuuronderzoek omdat er meerdere theorieën/onderzoeken gedaan zijn naar de relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie. Informatie uit literatuur is hierbij de meest efficiënte manier om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag. Binnen de wetenschap bestaan er veel artikelen over een verband tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie. Er mag vanuit worden gegaan dat wetenschappelijke artikelen betrouwbaar, controleerbaar en reproduceerbaar zijn. Voorwaarde hieraan is dat gebruik gemaakt dient te worden van de juiste bronnen. Om de juiste en meest betrouwbare bronnen te vinden is er gebruik gemaakt van onder

andere de Saxion Bibliotheek, Google Scholar, WODC, Kluwer Navigator en schriftelijke literaire werken. Om de betrouwbaarheid van bronnen te bepalen is er uitgegaan van de authenticiteit van de bronnen. Er is er op gelet of de bron gebaseerd is op kwalitatief juiste onderzoeken. De juistheid van de bron is dan ook gecontroleerd door middel van het zoeken naar andere bronnen. Voorafgaand aan het literatuuronderzoek is er een zoekplan opgesteld met daarin de zoekstrategie. Deze zoekstrategie is tijdens het onderzoek aangehouden.

Informatie die verkregen is middels deskresearch is afkomstig uit het handboek 3RO, waarin de reclassering alle beleidsstukken en (deel)processen heeft opgenomen. Hierbij wordt er gebruik gemaakt van interne informatie vanuit reclassering, waarbij het gaat om feitelijke en praktische informatie. De betrouwbaarheid wordt vergroot omdat alle procesbeschrijvingen van de reclassering beschikbaar zijn gesteld, en er hierdoor geen sprake is van beperking in gegevens. De betrouwbaarheid kan echter lager zijn doordat er geen volledige transparantie over de totstandkoming van de gegevens aanwezig is.

Validiteit

Literatuuronderzoek/deskresearch is een geschikte methode om tot valide resultaten te komen. Valide houdt in dat je meet wat je wilt meten (Verhoeven, 2014). Voor waarborging van de begripsvaliditeit zijn in hoofdstuk 1.5 de belangrijkste begrippen uit het onderzoek geoperationaliseerd en gedefinieerd. Tevens is er zoveel mogelijk gewerkt met relevante, wetenschappelijke en onderbouwde bronnen, wat de interne validiteit van het onderzoek verhoogt. De bronnen die gebruikt zijn komen overeen met de zoekvraag en hebben bijgedragen aan de beantwoording van de onderzoeksvraag/probleemstelling. Wel bestaat de mogelijkheid dat de gebruikte literatuurstudies een andere begrip definiëring hebben gehanteerd. Om de kans hierop zo klein mogelijk te houden, zijn er gangbare definities aangehouden.

Analysekader

De resultaten uit het literatuuronderzoek zijn geanalyseerd door structuur aan te brengen in de relevante informatie. De informatie is ingedeeld aan de hand van de zoektermen *crimineel gedrag* en *liefdesrelatie*, waarbij er vervolgens onderscheid is gemaakt tussen negatieve en positieve gevolgen van de liefdesrelatie. De gevonden literatuur/informatie uit het handboek 3RO is uiteengezet en gegroepeerd waardoor verbanden gelegd konden worden en er conclusies getrokken konden worden.

5.3 Dossieronderzoek

Het onderzoek maakt deel uit van het lectoraat Waarde van Reclasseren, waardoor bepaalde kaders voor het onderzoek vast staan. Het lectoraat heeft een viertal deelprojecten gecreëerd waarbij in totaal 15 scripties worden geschreven. Er heeft nauwe samenwerking plaatsgevonden tussen de studenten en het lectoraat, waardoor beoogd werd een grote capaciteit te bereiken. Vanuit het lectoraat werd het wenselijk geacht dat er één variabelenlijst gehanteerd zou worden tijdens het dossieronderzoek, zodat elke student alle variabelen kan onderzoeken en studenten gebruik kunnen maken van elkaars onderzochte dossiers. Dientengevolge is er een variabelenlijst tot stand gekomen van 330 variabelen. De variabelen die zijn toegevoegd voor dit onderzoek zijn tot stand gekomen op basis van literatuur uit het theoretisch kader. Het is echter niet haalbaar gebleken om gebruik te maken van andere onderzochte dossiers, omdat iedere student zijn/haar eigen steekproef ontving. Zo gaat het in dit betreffende onderzoek enkel om dossiers waarin de reclasserend een criminele partner

heeft, en is informatie over andere dossiers niet direct bruikbaar. Mede door de hoeveelheid aan variabelen en de beschikbare tijd voor het dossieronderzoek zijn enkel de dossiers gericht op criminele partners gebruikt voor dit onderzoek.

De steekproef van dit onderzoek is getrokken uit een door 3RO beschikbaar gesteld databestand en betrof 1000 dossiers. De steekproef is tot stand gekomen op basis van dossiers waarin de RISc is afgenomen en er sprake is van een partner/familielid die een justitieel dossier heeft. Vervolgens zijn enkel de dossiers geselecteerd waarvan er sprake is van een partner met een justitieel dossier. Hierdoor is er sprake van een doelgerichte, selecte steekproef. Het is mogelijk gebleken om 10 dossiers te onderzoeken. In bijlage 4 is een overzicht van de onderzochte dossiers weergegeven. In de meeste gevallen is niet duidelijk gebleken of de partner eveneens onder toezicht van de reclassering staat, waardoor dit niet expliciet leidend is geweest voor de onderzoeksresultaten. Er is in beginsel uitgegaan van criminaliteit bij partners, ongeacht of de partner onder toezicht van de reclassering staat.

Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van het onderzoek wordt vergroot door standaardisatie: vooraf is er een variabelenlijst opgesteld en de informatie uit de dossiers is middels een standaard vragenlijst tot stand gekomen (de RISc). De ingevulde gegevens zijn bij elk dossier op een vergelijkbare plek terug te vinden. Wel moet er rekening worden gehouden met een eventueel verschil in verwoordingen en opvattingen van de reclasseringswerkers. Ook moet worden opgemerkt dat de informatie verkregen uit de dossiers tot stand is gekomen op basis van beweringen van de reclassenten. De verkregen informatie is niet controleerbaar, waardoor de kans bestaat dat er onwaarheden voorkomen in de dossiers. Bij het dossieronderzoek is er vanuit gegaan dat de informatie uit de dossiers overeenkomt met de werkelijkheid. Wat de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten vergroot is het gegeven dat de reclasseringswerker op moment van rapporteren niet bewust was van het onderzoek dat gedaan zal worden. Hierdoor is de kans groter dat de resultaten overeenkomen met de werkelijkheid.

Validiteit

Doordat de steekproef select is getrokken heeft dit geleid tot een versterking van de externe validiteit. De selectiecriteria zorgen voor een vergroting van de herhaalbaarheid van het onderzoek. Ook wordt de representativiteit van de onderzoekspopulatie hiermee vergroot, immers is er onderzocht wat de werkwijze van de reclassering is wanneer er specifiek sprake is van criminaliteit bij partners. De grote en complexiteit van de dossiers in combinatie met het aantal variabelen dat onderzocht diende te worden zijn leidend geweest voor het aantal dossiers dat is onderzocht. Doordat in alle dossiers sprake is van het diagnose-instrument de RISc, betroffen het zeer uitgebreide dossiers. In totaal zijn er 10 dossiers onderzocht. Erop gelet dat er duizend dossiers beschikbaar zijn gesteld is dit een relatief klein aantal. De resultaten van het dossieronderzoek zijn hierdoor niet generaliseerbaar, maar zeggen enkel iets over de populatie binnen de steekproef.

Analysekader

De informatie die het dossieronderzoek heeft opgeleverd op basis van de 330 variabelen zijn in eerste instantie gereduceerd tot variabelen die enkel van toepassing zijn op dit onderzoek. Hierdoor bleven er 56 variabelen over. Deze variabelen zijn vervolgens ingedeeld per onderwerp. De onderwerpen zijn algemene gegevens, gegevens over de liefdesrelatie, gegevens over relaties met vrienden, gegevens over psychische problematiek en tot slot gegevens over de werkwijze van de reclassering. Elk

onderwerp heeft een eigen kleur gekregen. Vervolgens zijn de gegevens van het dossieronderzoek gecodeerd. Omdat er sprake is van zowel kwantitatieve- als kwalitatieve resultaten zijn deze op andere wijze verwerkt. De kwantitatieve gegevens zijn weergegeven in een overzicht waarbij is af te lezen hoe vaak een bepaalde uitkomst voor komt. Omdat de kwalitatieve gegevens in vergaande mate van elkaar verschillen zijn de resultaten per dossier geïnterpreteerd. De variabelenlijst die is gebruikt voor beantwoording van de onderzoeksvragen is bijgevoegd in bijlage 7. De volledig ingevulde variabelenlijst kan worden opgevraagd bij de auteur van dit onderzoek.

5.4 Interviews

Voor beantwoording van de onderzoeksvragen hebben er 3 semigestructureerde interviews plaatsgevonden. Op basis van literatuur uit het theoretisch kader zijn er vragen opgesteld voor de interviews, zie hiervoor bijlage 8. Het geboden tijdsbestek is leidend geweest voor het aantal interviews dat is afgenomen. Het eerste interview was met een gedragstrainer justitiële interventies (locatie Zwolle), het tweede interview was met een toezichthouder en een adviseur (locatie Zwolle) en het derde interview was met een adviseur (locatie Arnhem). De toepassing van de interviews was zeer wenselijk omdat hiermee bevindingen uit zowel het literatuur- als dossieronderzoek getoetst en/of aangevuld konden worden.

Betrouwbaarheid

In de praktijk bleek het niet eenvoudig te zijn om respondenten te werven voor interviews, waardoor het niet mogelijk was om te selecteren op basis van ervaring en functie. Wel hebben de respondenten – in meer of mindere mate – ervaring met criminele partners. Doordat er gesproken is met een gedragstrainer justitiële interventies, een toezichthouder en twee adviseurs is er vanuit verschillende functies informatie beschikbaar gesteld wat de betrouwbaarheid van de resultaten vergroot. Ook het feit dat de reclasseringswerkers in de praktijk staan vergroot de betrouwbaarheid van de resultaten. Er moet echter wel worden opgemerkt dat de resultaten betrouwbaarder waren geweest wanneer er meerder interviews hadden plaatsgevonden. Organisatorisch en tijd technisch is dit niet mogelijk gebleken.

Validiteit

Doordat er semigestructureerde interviews zijn uitgevoerd is er ruimte overgelaten voor input van de respondenten zelf. Hiermee wordt de validiteit vergroot. Ook is de validiteit gewaarborgd door gedurende het interview vragen te specificeren wanneer naar mening van de onderzoeker niet het antwoord wordt gegeven dat logischerwijs volgt op de vraag. Zo is er doorgevraagd of is dezelfde vraag op een andere wijze geformuleerd, wat zorgt voor valide antwoorden. Ook heeft er in het begin van de interviews afstemming plaatsgevonden over bepaalde begrippen, waardoor de begripsvaliditeit wordt vergroot. Daarnaast is bij elk interview zoveel mogelijk geprobeerd om eenzelfde structuur aan te houden.

Analysekader

De interviews zijn letterlijk getranscribeerd. Vervolgens is er gecodeerd om structuur aan te brengen in de gevonden data. De transcripten en coderingen zijn opgenomen in de bijlagen 1, 2 en 3. Alle bruikbare fragmenten uit het transcript zijn geselecteerd en de daarbij horende regelnummers zijn weergegeven. Vervolgens zijn de fragmenten geïnterpreteerd en open gecodeerd. Vervolgens is er selectief en axiaal gecodeerd door de open coderingen van het interview nieuwe codes te geven en te

ordenen onder hoofdcodes en subcodes. Tot slot zijn alle codes overzichtelijk weergegeven in een codeboom, waarbij er per code wordt aangegeven in welk(e) interview(s) deze aan bod komt. De codeboom is toegevoegd in bijlage 6.

Hoofdstuk 6: Resultaten en analyse

6.1 Resultaten onderzoeksvraag 1

Wat is de relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie?

Voor beantwoording van deze onderzoeksvraag heeft er een literatuurstudie plaatsgevonden, aangevuld met resultaten uit het dossieronderzoek en interviews. In het theoretisch kader (hoofdstuk 2) zijn reeds enkele theorieën aan bod gekomen. Tevens zijn de begrippen *crimineel gedrag* en *liefdesrelatie* in het theoretisch kader gedefinieerd. Hieronder volgt een weergave van de resultaten uit het literatuuronderzoek, dossieronderzoek en de interviews.

Resultaten uit literatuur

Tussen een liefdesrelatie en crimineel gedrag kunnen verschillende verbanden worden gelegd. Uit het theoretisch kader is gebleken dat een liefdesrelatie kan leiden tot een keerpunt in iemands leven waardoor de kans op het plegen van delicten afneemt. Ook is gebleken dat een liefdesrelatie crimineel gedrag kan doen ontstaan/versterken, en dat dit sterk afhangt van de persoon waarmee de relatie wordt aangegaan. De relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie is daarmee tweeledig:

1. De liefdesrelatie dient als keerpunt in iemands leven en heeft daarmee een positieve werking;
2. de liefdesrelatie doet crimineel gedrag veroorzaken/versterken en heeft daarmee een negatieve werking.

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de omgeving van een persoon sterke invloed uit kan oefenen: een omgeving geeft als het ware signalen aan de hersenen over hoe je je behoort te gedragen. Onbewust is men geneigd zich te gedragen zoals in de omgeving van hen wordt verwacht. De invloed van de omgeving kan zo ver gaan dat deze overtredingen en crimineel gedrag uitlokt (Novi Mores, 2014). In een onderzoek naar de invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag wordt de sociale controletheorie benoemd als belangrijke factor. Normen en waarden worden overgenomen uit de omgeving waarin iemand leeft. Een individu in een vijandige omgeving waarin zwakke sociale bindingen en weinig sociale controle bestaat zal sneller en vaker crimineel gedrag vertonen (Farahi & Smissen, 2013). De partner waarmee een liefdesrelatie wordt aangegaan maakt onderdeel uit van de sociale omgeving. De gevolgen die de liefdesrelatie teweeg kan brengen hangen af van de persoon waarmee de relatie wordt aangegaan. Er dient onderscheid te worden gemaakt tussen een criminele partner versus een niet-criminele partner. Dit onderscheid blijkt bepalend voor het effect van de liefdesrelatie in relatie tot het afnemen dan wel versterken/veroorzaken van crimineel gedrag.

Zo stelt Zoutewelle-Terovan (2015) dat door het aangaan van een liefdesrelatie de kans op recidive met 30% verminderd kan worden. Wanneer de liefdesrelatie wordt aangegaan met een criminele partner leidt dit meestal niet tot afname van de recidivekans: crimineel gedrag van een partner vergroot de kans op het plegen van delicten. (Zoutewelle-Terovan, 2015) Nieuwbeerta, van Schellen en Apel (2012) sluiten zich hierbij aan en stellen dat het huwelijk dient als keerpunt in iemands leven dat kan leiden tot gedragsverandering door cognitieve transformatie (de wil om te veranderen). Cognitieve transformatie kan enkel plaatsvinden wanneer de relatie wordt aangegaan met een niet-criminele partner. Wanneer men trouwt met een criminele partner zal de relatie een negatieve factor

zijn en de conventionele identiteitsverandering ondermijnen. (Nieuwbeerta, van Schellen en Apel, 2012)

Sampson en Laub (1993) zijn van mening dat een liefdesrelatie een dempende werking heeft en leidt tot meer sociale controle en daarmee minder ruimte biedt voor criminele activiteiten. Zij verklaren de afname van crimineel gedrag door de sociale binding die ontstaat bij een liefdesrelatie. Van Schellen, Nieuwbeerta & Poortman (2008) zijn van mening dat de effecten van een liefdesrelatie sterk afhangen van de kenmerken van de partner in een liefdesrelatie. Wanneer de partner eveneens crimineel gedrag vertoont, fungeert de sociale binding (de liefdesrelatie) niet als bescherming of een demping van crimineel gedrag zoals verondersteld door Sampson en Laub. Omgang met een criminele partner stimuleert in zo'n geval het eigen criminele gedrag: criminele partners kunnen wederzijds begrip en steun ervaren (Van Schellen, Nieuwsbeerta & Poortman, 2008).

Resultaten uit dossieronderzoek

Met betrekking tot het dossieronderzoek heeft er een doelgerichte, selecte steekproef plaatsgevonden. Uit de database van de reclassering zijn enkel de dossiers geselecteerd waarvan er sprake is (of is geweest) van een criminele partner van de reclassent. Met betrekking tot deze onderzoeksvraag kan het dossieronderzoek enkel informatie leveren over de invloed van een criminele partner, en niet van de werking van een liefdesrelatie op criminaliteit in het algemeen. Tevens zijn de resultaten van het dossieronderzoek niet generaliseerbaar, maar zeggen zij enkel iets over de populatie binnen de steekproef. Dientengevolge kan gesteld worden dat in alle 10 de onderzochte dossiers sprake is van een reclassent die een criminele partner heeft of heeft gehad. In een enkel dossier gaat het om een reclassent die veelvuldig relaties heeft gehad met verschillende criminele partners, maar waarbij er op dit moment geen sprake is van een liefdesrelatie.

Gesteld kan worden dat in alle onderzochte dossiers sprake is van een negatieve invloed van de criminele partner op de reclassent volgens de rapporteur. Tevens wordt in alle onderzochte dossiers de partnerrelatie aangemerkt als criminogene factor, en is er in 9 van de 10 dossiers een verband waar te nemen tussen de criminogene factor 'de partner' en het delictgedrag van de reclassent. Ook komt in 3 van de 10 dossiers naar voren dat de partner tevens onder toezicht van de reclassering staat. In de overige 7 dossiers is hierover geen informatie beschikbaar. In 6 van de 10 dossiers blijkt de houding van de criminele partner ten aanzien van het delict aanmoedigend. In een enkel geval is de partner afwijzend jegens het delictgedrag. In de overige 3 dossiers is hierover geen informatie weergegeven. Tot slot is er in 5 van de 10 dossiers sprake van gezamenlijke delictpleging. In 2 van de 10 dossiers hebben partners los van elkaar delicten gepleegd, en in 3 van de 10 dossiers is niet duidelijk gebleken of er sprake is van gezamenlijke delictpleging. Bovengenoemde gegevens zijn weergegeven in figuur 6.

Figuur 6: Weergave resultaten criminele partner

	<i>Ja</i>	<i>Nee</i>	<i>Onbekend</i>
Partner als criminogene factor	10	0	0
Verband tussen criminogene factor 'partner' en delict	9	1	0
Partner onder toezicht reclassering	5	2	3

Met betrekking tot de kwaliteit van de relatie zijn er verschillen waar te nemen tussen de dossiers. Wanneer gesproken wordt over de kwaliteit van de relatie, gaat het om de waarde/ervaring die de reclassent hecht aan de relatie en de informatie die hierover is opgenomen in het dossier. Opvallend is

dat in 4 van de 10 dossiers de liefdesrelatie met de criminele partner als positief wordt ervaren door de reclassent. Onderstaande citaat is een voorbeeld van de positieve ervaring over de relatie met de criminele partner volgens de cliënt, vastgelegd door de rapporteur:

‘Betrokkene noemt hem en zijn partner onafscheidelijk. Hij noemt zichzelf en zijn partner ‘Bonny en Clyde’, maar dan zonder stelen. Beide partners geven aan niet zonder elkaar te kunnen.’

In 3 van de 10 dossiers geeft de reclassent aan bereid te zijn afstand te nemen van de criminele partner, maar dat tot op heden nog niet is gelukt. Zo blijkt uit een dossier dat de reclassent graag afstand wil doen van haar partner om haar kinderen te behoeden voor het criminele gedrag van haar man, maar geeft hierbij aan moeite te ervaren met het nemen van de stap. Ze ervaart de liefdesrelatie als problematisch en geeft aan hulp te willen ontvangen om afstand te kunnen doen van haar man, en daarmee afstand te nemen van crimineel gedrag. In de overige 3 dossiers is geen informatie beschikbaar met betrekking tot de kwaliteit van de relatie. In deze dossiers is enkel benoemd dat er sprake is van een liefdesrelatie met een partner die eveneens bekend is bij justitie.

Ongeacht de waarde die de reclassent aan de liefdesrelatie met de criminele partner hecht, is er in alle dossiers sprake van een negatieve invloed op de reclassent volgens de rapporteur. In 8 van de 10 dossiers wordt aangegeven dat de liefdesrelatie met een criminele partner delictgedrag in stand heeft gehouden. In 2 dossiers is naar voren gekomen dat de liefdesrelatie met de criminele partner geresulteerd heeft in het veroorzaken van delictgedrag, waarvan onderstaand resultaat is opgenomen in het dossier:

‘Betrokkene heeft zijn partner meegenomen in de criminaliteit. Sinds het samenzijn zou de partner van betrokkene zijn begonnen met het plegen van delicten. Dit wordt bevestigd door de curator van betrokkene. (...) Het gevolg voor betrokkene is dat hij begrip en steun ervaart van zijn partner, welke hij heeft meegenomen in de criminele wereld. Beide partners blijven elkaar bemoedigen in crimineel gedrag. De relatie zou hen beider een veilig gevoel geven. Er is sprake van wederzijdse beïnvloeding, dit leidt tot destructief gedrag.’

Opmerkelijk dat met betrekking tot bovenstaande citaat, de reclassent zijn relatie als zeer positief aanmerkt. In een enkel dossier is er sprake van de criminele partner als hoofdmotief voor het plegen van het delict, waarbij de reclassent het delict heeft gepleegd uit wraak tegenover de partner. Tot slot is er in een dossier sprake van het opvullen van leegte en gemis in de relatie door het criminele gedrag van de partner. De reclassent pleegt in dit geval delicten uit onvrede over haar relatie.

Tot slot is opmerkelijk dat in alle dossiers waarvan er sprake is (of is geweest) van een criminele partner, er in 7 van de 10 dossiers eveneens sprake is veroordeelde vrienden/kennissen. In deze dossiers wordt onder andere benoemd dat de reclassent zich bevindt in een ongezond sociaal netwerk, dat het netwerk delictgedrag aanspoort, dat veel vrienden/kennissen drugs en alcohol gebruiken en dat meerdere vrienden/kennissen bekend zijn bij justitie. In een enkel geval wordt de relatie met vrienden/kennissen niet als een probleemgebied aangemerkt. In de overige 2 dossiers is er geen informatie bekend over de relatie met vrienden.

Resultaten uit interviews

Reclasseringswerkers ervaren de invloed van een liefdesrelatie in de meeste gevallen positief. Zo kan

de liefdesrelatie een stijgende lijn laten zien in de sociaal maatschappelijke ontwikkeling van de reclassent en daarmee de kans op recidive verkleinen. De gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) onderbouwt dit aan de hand van de sociale binding die ontstaat met de maatschappij wanneer er een liefdesrelatie wordt aangegaan. Ook de toezichthouder (interview 3) geeft aan dat de liefdesrelatie kan dienen als recidive-voorkomende factor. Hij zegt hierover:

‘Veel adolescenten die hun leven niet op orde hebben en een crimineel leven leiden komen op een bepaald moment een partner tegen, en vooral wanneer er ook een kind bij komt kijken, dan zie je vaak dat de crimineel minder ‘boef’ wordt, of helemaal geen ‘boef’ meer wil zijn.’

De toezichthouder en adviseur (interview 2) noemen hierbij dat er voor een positieve invloed wel sprake dient te zijn van een partner die zich niet in het criminele circuit bevindt. De adviseur (interview 2) zegt over de invloed van een liefdesrelatie op crimineel gedrag:

‘Ik weet dat het een hele beschermende factor kan zijn. Huisje boompje beestje, een steunende factor. Maar het kan ook een hele negatieve factor zijn. Iemand die je meeneemt naar beneden, die je juist het delictgedrag in sleept, die voor stress zorgt, voor spanning, het kan zeker beide kanten opgaan. Het kan een hele grote factor zijn in delictgedrag.’

Wanneer de partner van de reclassent zich binnen het criminele circuit bevindt, kan dit aansporen tot delictgedrag, aldus de toezichthouder en adviseur (interview 2). De toezichthouder (interview 3) bevestigt dit gegeven en vult hierop aan dat de liefdesrelatie van grote invloed kan zijn op het delictgedrag. Zo wordt in alle drie de interviews genoemd dat de liefdesrelatie met een criminele partner ervoor kan zorgen dat de reclassent al dan niet bewust wordt meegezogen in de problematiek. Ook kwam naar voren dat een partner een grotere invloed uit kan oefenen op de reclassent dan de rest van zijn/haar omgeving, omdat de partner het dichtste bij de reclassent staat. De gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) wijst hierbij vooral de ‘kwetsbare’ reclassent aan, waarbij een criminele partner een grote invloed uit kan oefenen doordat de kwetsbare cliënt in veel gevallen als beïnvloedbaar kan worden aangemerkt.

Door de gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) wordt met betrekking tot de invloed van een liefdesrelatie op de kans op recidive de opmerking gemaakt dat het omslagpunt van stoppen met criminaliteit tevens een grote rol speelt. Er dient sprake te zijn van intrinsieke motivatie om te stoppen met criminaliteit. Wanneer de intrinsieke motivatie ontbreekt is het niet mogelijk om gedragsverandering teweeg te brengen, ongeacht de relatie die wordt aangegaan.

6.2 Analyse onderzoeksvraag 1

Beeld van de medewerker

Uit het dossieronderzoek blijkt dat in al de 10 onderzochte dossiers de reclasseringswerker een negatieve invloed ervaart van de criminele partner op de reclassent. Verder blijkt uit 9 van de 10 dossiers dat de criminele partner wordt aangemerkt als delict gerelateerde criminogene factor. Op basis van deze resultaten kan er een koppeling worden gemaakt met het onderzoek van Zoutewelle Terovan (2015), waarin wordt gesteld dat wanneer een liefdesrelatie wordt aangegaan met een criminele partner, dit de kans op het plegen van delicten vergroot. Hierbij dient opgemerkt te worden dat alleen de invloed van een criminele partner op de reclassent getoetst kan worden aan de

literatuur; de invloed van een niet criminele partner is middels het dossieronderzoek niet te bevestigen noch te onderbouwen.

Aan de hand van de interviews is er echter wel informatie over de positieve invloed van een liefdesrelatie naar voren gebracht. Zo wordt in de interviews benadrukt dat een liefdesrelatie kan dienen als beschermende factor en dat de kans op recidive afneemt. Reclasseringswerkers ervaren de invloed van een liefdesrelatie in de meeste gevallen positief. Zo zien zij vaak een stijgende lijn in de sociaal maatschappelijke ontwikkeling van de reclassent wanneer hij/zij een partner krijgt. Hetgeen komt overeen met het onderzoek van Nieuwbeerta, van Schellen en Apel (2012), waarin wordt gesteld dat een relatie kan dienen als keerpunt in iemands leven dat kan leiden tot gedragsverandering door cognitieve transformatie. Hierbij wordt echter wel het belang van een niet-criminele partner benoemd om positieve gedragsverandering te kunnen bereiken. De reclasseringswerkers geven tijdens de interviews aan het belang van een niet-criminele partner te erkennen om positieve gedragsverandering te kunnen bereiken. De respondenten bevestigen het gegeven dat wanneer er sprake is van een criminele partner, dit hoogstwaarschijnlijk negatieve gevolgen heeft op de reclassent.

Beeld van de reclassent

Opvallend is dat in 4 van de 10 dossiers de relatie met de criminele partner – welke een negatieve invloed uitoefent volgens de reclasseringswerker – door de reclassent zelf als positief wordt ervaren. Hieruit blijkt dat het beeld van de reclasseringswerker niet in alle gevallen overeenkomt met het beeld van de reclassent en er een contrast waarneembaar is. Dit kan betekenen dat de reclassent het probleem, ofwel de medeveroorzaker van het probleem, niet in alle gevallen erkent. De relatie kan gelegd worden met informatie uit de literatuur, waarin wordt gesproken over wederzijds begrip en steun die criminele partners kunnen ervaren (Schellen, Poortman & Nieuwbeerta, 2010). Dit kan verklaren waarom er geen afstand genomen wordt van de criminele partner en waarom de relatie door de reclassent zelf als positief wordt ervaren. Het verschil in waarneming van de relatie tussen reclasseringswerkers en reclassenten gaat niet in alle gevallen op: in 3 van de 10 dossiers erkent de reclassent de negatieve invloed van de criminele partner. Deze reclassenten geven aan afstand te willen nemen van de partner, maar dat dit hen niet lukt. In de interviews wordt bevestigd dat wanneer de reclassent geen afstand kan of durft te nemen, dit kan duiden op een zwakke positie in de liefdesrelatie. Aangegeven wordt dat het veelal om kwetsbare, beïnvloedbare reclassenten gaat, die door hun zwakkere positie niet in staat zijn om afstand te nemen van hun criminele partner.

Sociale netwerk

Naast de invloed die een liefdesrelatie uit kan oefenen op de reclassent, is er op basis van de resultaten eveneens iets te stellen over de rol van het sociale netwerk. Uit het dossieronderzoek blijkt dat in 7 van de 10 dossiers waarin sprake is van een criminele partner, er eveneens sprake is van veroordeelde vrienden/kennissen, die – in meer of mindere mate – aansporen tot delictgedrag. Dit is een relatief hoog aantal, wat kan betekenen dat de reclassent zich in het algemeen bevindt in een ongezond sociaal netwerk. Hierbij kan een verband worden gelegd met informatie uit de literatuur: de omgeving van een persoon kan een sterke invloed uitoefenen, welke zo ver kan gaan dat deze crimineel gedrag en overtredingen uitlokt (Novi Mores, 2014). Hierbij wordt geduïd op de sociale controletheorie. Een individu in een vijandige omgeving waarin zwakke sociale bindingen en weinig sociale controle bestaat zal sneller en vaker crimineel gedrag vertonen (Farahi & Smitsen, 2013). Gelet op dit gegeven blijkt het van groot belang om rekening te houden met het complete sociale netwerk

van de reclassent, waarvan de partner onderdeel uitmaakt. Ook het onderzoek van Schellen, Poortman en Nieuwbeerta (2010) legt de relatie tussen een criminele partner en het sociale netwerk: personen met crimineel gedrag zullen eveneens een verhoogde kans hebben op het ontmoeten van een partner die op hen lijkt doordat criminele activiteiten zich vaak concentreren in bepaalde buurten of netwerken.

Patroon criminele partners

Wanneer er gekeken wordt naar de invloed van een liefdesrelatie op de reclassent, is het opvallend dat er in veel gevallen een patroon waarneembaar is; uit vorige relaties blijkt dat er eveneens sprake was van een criminele partner. Dit valt te verklaren aan de hand van het onderzoek van Schellen, Poortman & Nieuwbeerta (2010). In dit onderzoek wordt beschreven dat personen de voorkeur hebben voor iemand die op hen lijkt, en dat criminelen over het algemeen de voorkeur hebben voor een partner die eveneens crimineel gedrag vertoont, omdat een wederzijdse criminele levensstijl wederzijds begrip en steun tussen partners kan bevorderen. Dit gegeven kan verklaren waarom de liefdesrelatie met een criminele partner niet leidt tot recidivevermindering, terwijl een relatie met een niet-criminele partner in de meeste gevallen wel een afname van recidive laat zien.

Intrinsieke motivatie

Tot slot blijkt uit de interviews dat de liefdesrelatie met een – al dan niet – criminele partner niet in alle gevallen kan worden aangemerkt als veroorzaker van crimineel gedrag of het doen stoppen van crimineel gedrag. In de interviews wordt aangegeven dat het omslagpunt van de reclassent zelf van groot belang is voor het stoppen met criminaliteit, het betreft de intrinsieke motivatie van de reclassent. Dit komt overeen met hetgeen Weerman, Keijser & Huisman (2015) betogen. Zij stellen dat het minderen van criminaliteit afhangt van meerdere factoren, en dat het denkbaar is dat de dader op moment van mindering van crimineel gedrag al bereid was hiermee te stoppen, ongeacht een eventuele liefdesrelatie. Het tegenovergestelde gaat op voor de gevolgen van een liefdesrelatie met een criminele partner: wanneer de intrinsieke motivatie bij de reclassent ontbreekt, zal – redelijkerwijs – een relatie met een criminele partner hoogstwaarschijnlijk delictgedrag doen aanmoedigen.

6.3 Resultaten onderzoeksvraag 2

Wat is het verschil in werkwijze wanneer beide partners onder toezicht staan van de reclassering ten opzichte van situaties waarin een partner onder toezicht staat?

Voor het beantwoorden van onderzoeksvraag twee is gebruik gemaakt van deskresearch en interviews. Ten eerste is er gekeken naar wat bekend is over de werkwijze van de reclassering volgens de procesbeschrijving en wat hierover is opgenomen over een criminele partner. Vervolgens wordt er een aanvulling gegeven door reclasseringsmedewerkers. Hieronder volgt een weergave van de resultaten.

Resultaten uit deskresearch

Diagnose en advies

Uit deskresearch blijkt dat de reclassering werkt middels een algemene procesbeschrijving vastgelegd in het handboek 3RO. Het eerste onderdeel van het reclasseringstraject bestaat uit het uitvoeren van diagnose en advies. Er zijn enkele gevallen waarin de reclassering specifieke afspraken heeft gemaakt met betrekking tot hun werkwijze in de adviesfase. Uit het handboek 3RO blijkt dat dit gaat over het

omgaan met slachtoffers, het adolescentenstrafrecht, high impact crime, penitentiaire programma's, voorlopige invrijheidstellingen, de PIJ-maatregel en tbs. Met betrekking tot de werkwijze van het uitbrengen van advies wordt er door de reclassering geen onderscheid gemaakt in personen met een criminele partner. (Handboek 3RO, z.d.)

Diagnose-instrument

Alvorens de reclasseringsmedewerker zijn advies opstelt wordt er door een geautomatiseerde beslisboom in het reclasseringssysteem een type advies voorgesteld. De reclasseringsmedewerker mag hier beargumenteerd van afwijken en kiezen voor een ander diagnose instrument. Het type advies dat wordt uitgebracht hangt af van het gebruikte diagnose-instrument. Reclasseringswerkers dienen bij het kiezen van het juiste diagnose-instrument rekening te houden met het risicoprofiel, interventies die nodig lijken te zijn, de beschikbare tijd voor het uitbrengen van het advies, de beschikbare informatie en de vraag van de opdrachtgever. Over het algemeen wordt gewerkt aan de hand van de diagnose-instrumenten RISC of de QuickScan. De reclassering heeft echter voor specifieke gevallen een aanvullend of beter passend diagnose-instrument: de B-SAFER wanneer er sprake is van partnergeweld, de STATIC-99 wanneer sprake is van een seksueel gerelateerd delict en de Reactive-Proactive Aggression Questionnaire wanneer de cliënt te maken heeft met agressie. Uit de procesbeschrijving van de 3RO blijkt niet dat de reclassering criteria kent voor de keuze van het diagnose-instrument wanneer er sprake is van een criminele partner. (Handboek 3RO, z.d.)

Toezicht

Het reclasseringstoezicht wordt in het handboek van de 3RO beschreven als controleren, signaleren, stimuleren en motiveren. Er zijn specifieke afspraken gemaakt voor penitentiaire programma's, voorwaardelijke invrijheidstelling, meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, forensische zorg, jeugdstrafrecht, buitenland en meldingen buiten kantooruren. Tevens zijn er afspraken over begeleidingsactiviteiten in de reclassering. In het handboek worden de risicosignalen bij toezicht beschreven. De toezichthouder dient alert te zijn op gedragingen die wijzen op een mogelijke toename van het gevaar- en recidiverisico. Enkele voorbeelden die het handboek beschrijft zijn alcohol-en/of drugsgebruik, toename van financiële boetes of een sociaal isolement. Hierbij is informatie opgenomen omtrent het betrekken van het informeel netwerk van de cliënt bij het toezicht. Het gaat in dit geval om personen die zicht hebben op de cliënt buiten het circuit van hulpverlening en justitie, bijvoorbeeld de partner van de cliënt. (Handboek 3RO, z.d.)

Figuur 7: procesbeschrijving volgens handboek 3RO

Deelproces	Algemeen	Criminele partner
Diagnose en advies	- Identiteit wordt vastgesteld - Intake gesprek - Inschatting risico's - Interventie(s) - Specifieke afspraken aanwezig	Geen specifieke informatie opgenomen omtrent een criminele partner.
Diagnose-instrument	- Risicoprofiel - Interventies - Beschikbare tijd - Beschikbare informatie - Opdrachtgever - Specifieke afspraken aanwezig	Geen specifieke informatie opgenomen omtrent een criminele partner.
Toezicht	- Controleren, signaleren,	Geen specifieke informatie opgenomen

stimuleren, motiveren en begeleiden	omtrent een criminele partner.
- Specifieke afspraken aanwezig	Wel: betrekken informeel netwerk cliënt, waaronder de partner. (Handboek 3RO, z.d.)

Resultaten uit interviews

Aan de hand van de interviews is gekeken naar de werkwijze van reclasseringswerkers wanneer zij te maken hebben met een criminele partner van de reclassent, specifiek in hoeverre deze afwijkt van de werkwijze wanneer er geen sprake is van een criminele partner. Opvallend hierbij is dat in alle drie de interviews is genoemd dat wanneer er sprake is van partners onder toezicht, er een nauwe samenwerking plaatsvindt tussen adviseurs en toezichthouders. De adviseur neemt het feit dat er een criminele partner is mee in zijn werkwijze, door na te gaan of deze partner eveneens onder toezicht staat. Wanneer dit het geval is neemt de adviseur gelijk contact op met de toezichthouder van de criminele partner. Als redenen voor de nauwe samenwerking tussen adviseurs/toezichthouders van de beide partners wordt gegeven dat dit zorgt voor grotere informatiewisseling. Hierdoor moet worden voorkomen dat beide partners andere verhalen vertellen. De reclassering heeft op deze wijze een grotere kans op de hoogte te zijn van wat er werkelijk aan de hand is.

Wanneer partners onder toezicht staan, hebben zij beiden hun eigen adviseur en toezichthouder. De gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) geeft het behouden van de objectiviteit hiervoor als hoofdreden. De adviseur en toezichthouder (interview 2) sluiten hierbij aan en benoemen tevens dat hiermee wordt voorkomen dat er een privacy conflict ontstaat. Daarnaast kan het zijn dat wanneer partners door dezelfde persoon begeleidt worden er een loyaliteitsconflict ontstaat. Partners moeten beiden de mogelijkheid hebben om vrij te spreken. Ook wordt hiermee vermeden dat er een vertrouwensconflict ontstaat, omdat de toezichthouder vaak gedurende een langere periode contact heeft met de reclassent en het van groot belang is dat de reclassent de toezichthouder kan vertrouwen. Wanneer partners onder dezelfde toezichthouder staan kan dit een negatief effect hebben op het toezicht, omdat het voor kan komen dat een partner beter contact heeft, of dat een van de twee afspraken niet nakomt. Tot slot kan op deze wijze de dynamiek van de relatie worden waargenomen. Wanneer een toezichthouder beide partners begeleid, is dat kans groot dat er verstoorde verhoudingen ontstaan. Onderstaand een citaat van de adviseur (interview 3):

‘Twee losstaande verdachten/veroordeelden moet je gescheiden houden, want vier ogen zien meer dan twee. Ook kan dan de dynamiek van de relatie zo blijken. Een beetje de gedachte van scheiden schaadt niet, terwijl samenhouden juist wel kan schaden! Als je als een reclasseringswerker tegenover een crimineel koppel zit, dan kan de kracht van het koppel te groot zijn.’

Wanneer het specifiek gaat over de werkwijze bij criminele partners wordt aangegeven dat de reclassering in de basis niet afwijkt van de reguliere werkwijze. Er bestaat geen standaard voor omgang met criminele partners, dit is individueel maatwerk. Het toezichttraject is dan ook casusafhankelijk. De plannen die gemaakt worden hangen van veel factoren af. Als leidraad voor de acties die worden ondernomen en de stappen die gevolgd worden staat het professioneel handelen van de reclasseringswerker centraal. Zie onderstaande citaat van de gedragstrainer justitiële interventies (interview 1):

‘Reclasseren is individueel maatwerk, elke keer weer. Dat hangt van zoveel factoren af! Het moment dat iemand in toezicht komt, of al voor die tijd, wordt er een plan gemaakt met daarin de belangrijke zaken, en daar gaan we op inzetten.’

Met betrekking tot keuze voor diagnose-instrument is er geen verband waarneembaar tussen het gekozen screeningsinstrument en het gegeven dat partners onder toezicht staan. De algemene regels over toepassing van een diagnose instrument gelden hierbij eveneens. Er wordt uitgegaan van de complexiteit, het delict en de leefsituatie.

Het belang om afspraken te maken over omgang met criminaliteit bij partners wordt door de gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) niet erkend. De toezichthouder en adviseur (interview 2) erkennen wel het belang van afspraken omtrent criminaliteit bij partners. De adviseur (interview 3) geeft hierover geen duidelijke mening.

6.4 Analyse onderzoeksvraag 2

Werkwijze bij criminele partners volgens beleid

Uit deskresearch blijkt dat er voor verschillende processen (diagnose en advies & toezicht) specifieke afspraken gemaakt zijn over de werkwijze van de reclassering welke gelden voor bijzondere gevallen. Zo zijn er afspraken gemaakt over onder andere high impact crime zaken en penitentiaire programma's. Er is echter geen specifieke informatie opgenomen in het werkproces van de reclassering met betrekking tot een criminele partner, of de partner als criminogene factor. Dit komt overeen met de resultaten uit de interviews, waarin de respondenten aangaven dat interventies/acties casusafhankelijk zijn en er sprake is van individueel maatwerk. Dit wijst er op dat de reclassering geen directe richtlijn biedt in de vorm van beleid voor omgang met criminaliteit bij partners. Dit verklaart wellicht ook het feit dat de respondenten verschillende meningen gaven over het belang van inzetten op de criminele partner, omdat hier, naar aanleiding van de onderzoeksresultaten, over het algemeen niet veel aandacht aan wordt besteed op beleidsniveau.

Met betrekking tot de werkwijze van de reclassering blijkt dan ook dat deze in beginsel niet afwijkt van de algemene werkwijze zoals deze beschreven is in het theoretisch kader (hoofdstuk 2.2, Werkwijzen). De reclassering kent geen 'standaard' werkwijze, omdat elk geval anders is en er te allen tijde maatwerk geleverd dient te worden. Het traject betreft individueel maatwerk en is daarmee casusafhankelijk. Als leidraad wordt het professioneel handelen van de reclasseringsmedewerker benoemd, wat overeen komt met de resultaten uit deskresearch: zo mag de reclasseringswerker beargumenteerd afwijken en bijvoorbeeld kiezen voor een ander diagnose-instrument of een andere interventie dan in eerste instantie wordt verwacht. Dit wijst op de discretionaire bevoegdheid van de reclasseringswerker. Met betrekking tot de keuze voor het diagnose-instrument speelt het bestaan van een criminele partner geen rol volgens zowel deskresearch als de interviews. Er wordt uitgegaan van de complexiteit, het delict en de leefsituatie. Dit komt overeen met het theoretisch kader (hoofdstuk 2.2, werkwijzen, onder diagnose en advies), waarin wordt benoemd dat reclasseringswerkers aan de hand van de complexiteit van het geval een keuze kunnen maken voor het diagnose-instrument.

Werkwijze criminele partners in de praktijk

Ondanks dat er geen beleid is over criminaliteit bij partners, blijkt uit de praktijk wel dat er rekening mee wordt gehouden. Uit de interviews blijkt dat de werkwijze van de reclassering in zoverre afwijkt

bij criminele partners, dat partners nooit onder dezelfde toezichthouder worden geplaatst. Ook krijgen criminele partners in de meeste gevallen elk een andere adviseur toegewezen en vindt er veelvuldig samenwerking plaats tussen adviseurs/toezichthouders. Dit wordt gedaan om het traject zo objectief mogelijk te laten verlopen, zonder vertrouwens- en loyaliteitsconflicten. Deze informatie ontbreekt in de literatuur en de beleidstukken van 3RO.

6.5 Resultaten onderzoeksvraag 3

Welke factoren zijn van belang voor de keuze van het inzetten van een bepaalde (gedrags)interventie wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag heeft er deskresearch plaatsgevonden, aangevuld door informatie uit dossiers en de interviews met reclasseringswerkers. Hieronder volgt een weergave van de resultaten uit deskresearch, de dossiers en de interviews.

Resultaten uit deskresearch

Met betrekking tot de keuze voor de gedragsinterventie wanneer er sprake is van een criminele partner is in deskresearch geen informatie opgenomen. De resultaten uit deskresearch gelden in het algemeen en zijn daarmee op elke reclassent van toepassing.

Wanneer er gesproken wordt over interventies dient er onderscheid gemaakt te worden tussen erkende gedragsinterventies van de reclassering en doorverwijzing naar begeleiding/behandeling door zorginstellingen. In het handboek 3RO heeft de reclassering informatie opgenomen welke van toepassing is voor de keuze van een bepaalde (gedrags)interventie. Zo is er een overzicht weergegeven van de beschikbare erkende gedragstrainingen, waarbij elke gedragsinterventie zijn eigen doelgroep dient. Om een keuze te maken welke gedragsinterventie passend is voor de reclassent maakt de reclassering gebruik van een beslisboom. In de beslisboom worden vragen gesteld met betrekking tot de problematiek van de reclassent, waaruit de geschiktheid van de gedragsinterventie voortvloeit. (Handboek 3RO, z.d.)

De keuze voor een (gedrags)interventie is tevens afhankelijk van het advies dat volgt uit het toegepaste diagnose-instrument. Aan de hand van het diagnose-instrument komt er een integrale conclusie over risico's, criminogene factoren en responsiviteit tot stand. De professional kan echter gemotiveerd afwijken van de (gedrags)interventies die op basis van het diagnose-instrument worden geadviseerd. In het kwaliteitsplan van de reclassering is opgenomen dat het plan van aanpak dat wordt opgesteld, en daarmee de interventie(s), gebaseerd dient te zijn op *risicofactoren* en *beschermende factoren*. (Handboek 3RO, z.d.)

Resultaten uit dossiers

De dossiers zijn onderzocht aan de hand van de begrippen *recidiverisico*, *criminogene factoren*, *responsiviteit* en de opgelegde *interventie(s)*. Het recidiverisico wordt in 9 van de 10 dossiers als 'hoog' ingeschat. In het overige dossier is het recidiverisico niet bepaald, omdat er sprake is van een ontkennende verdachte. Opvallend is dat er in alle 10 de dossiers sprake is van 4 of meer criminogene factoren. Dit wijst op problematiek op meerdere levensgebieden. Met betrekking tot de *responsiviteit* valt op te merken dat de reclasseringswerkers uiteenlopende betekenissen geven aan het begrip responsiviteit. In 3 van de 10 dossiers wordt de responsiviteit omschreven als de mogelijkheid om gedragsverandering teweeg te brengen. In 4 van de 10 dossiers wordt over de responsiviteit

geschreven over eventuele gedrags/persoonlijkheidsstoornissen. In de overige 3 dossiers wordt met responsiviteit bedoeld op de bereidheid van de reclassent om medewerking te verlenen.

Wanneer gekeken wordt naar de interventies die in de verschillende situaties worden ingezet valt op te merken dat in geen van de dossiers een erkende gedragsinterventie van de reclassering wordt ingezet. In 5 van de 10 dossiers wordt de reclassent doorverwezen in de vorm van een behandelverplichting bij forensische psychiatrie. Daarnaast is er in al deze dossiers naast forensische psychiatrie een meldplicht opgelegd. In een enkel geval wordt voorafgaand aan de forensische psychiatrie en meldplicht een Inrichting Stelselmatige Daders (ISD) maatregel opgelegd. In een dossier waarin sprake is van alle criminogene factoren (aantal 11) wordt de responsiviteit ingeschat als zeer laag. Opvallend hierbij is dat er in dit geval ook geen interventie is ingezet, omdat de kans van slagen als beperkt wordt geacht, ondanks dat het recidiverisico als hoog wordt ingeschat. Daarnaast is het aantal interventies dat wordt ingezet hoger bij meerdere criminogene factoren. Omdat er in alle dossiers sprake is van meerdere criminogene factoren, is de interventie niet te herleiden naar een bepaalde criminogene factor. Ook is er geen onderscheid te maken tussen de ingezette interventie en het recidiverisico, omdat deze 9 van de 10 gevallen als hoog wordt ingeschat.

Wanneer er wordt gekeken naar factoren die specifiek van toepassing zijn bij criminele partners, kan worden gesteld dat deze aan de hand van de steekproef niet eenduidig zijn weer te geven. In elk dossier is er sprake van problematiek op meerdere gebieden, en niet enkel met betrekking tot de criminogene factor *de partner*. Tevens zijn de dossiers in grote mate verschillend van elkaar, waardoor ook op basis hiervan niet gesteld kan worden welke factoren er van belang zijn voor de keuze van de interventie bij criminele partners.

De analyse die gehanteerd is met betrekking tot deze onderzoeksvraag is toegevoegd in bijlage 5.

Resultaten uit interviews

In alle drie de interviews die zijn afgenomen wordt het *recidiverisico*, de *criminogene factoren* en de *responsiviteit* eveneens genoemd als belangrijke factoren. De waarde die aan elke factor wordt gehecht verschilt echter per respondent. Zo gaven de adviseur en toezichthouder (interview 2) aan dat zij het recidiverisico als belangrijkste factor beschouwen, en dat wanneer er sprake is van een laag recidiverisico er in veel gevallen geen interventie zal worden opgelegd. Daarbij wordt het recidiverisico in combinatie met de responsiviteit beschouwd als factoren op basis waarvan een interventie al dan niet wordt ingezet. De adviseur (interview 3) en de adviseur en toezichthouder (interview 2) gaven beiden aan dat er geen interventie zal worden ingezet wanneer de responsiviteit van de reclassent ontbreekt, omdat gedragsverandering middels een interventie in zo'n geval niet haalbaar is.

Met betrekking tot de criminogene factoren benoemen de adviseur en toezichthouder (interview 2) dat deze vereist zijn voor het opleggen van een gedragsinterventie. De gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) vult hierop aan dat de keuze voor welke interventie ingezet zal worden afhangt van de criminogene factoren. Zij noemt hierbij dat het delict geen rol speelt in de keuze voor de interventie(s), omdat delicten vaak gepleegd worden door denkfouten. Zij hecht hierbij veel waarde aan cognitieve transformatie die plaats moet vinden om verandering teweeg te kunnen brengen, ongeacht het delict dat is gepleegd.

Het al dan niet hebben van een criminele partner speelt volgens de gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) geen rol bij de keuze voor een interventie(s). De adviseur en toezichthouder

(interview 2) en de adviseur (interview 3) geven eveneens aan dat dit niet een directe rol speelt. In deze gevallen zijn de begrippen *recidiverisico*, *criminogene factoren* en *responsiviteit* eveneens leidend. Daar komt bij dat de interventies persoonsgebonden en casusafhankelijk worden ingezet. Reclasseren betreft individueel maatwerk, waarbij er telkens naar de persoon en het geval moet worden gekeken. Naast de bovengenoemde factoren speelt ook de houding van de cliënt een grote rol bij de afweging of, en zo ja welke, interventies worden ingezet.

6.6 Analyse onderzoeksvraag 3

Recidiverisico, criminogene factoren en responsiviteit

Uit het theoretisch kader blijkt dat (gedrags)interventies worden opgelegd aan de hand van het recidiverisico, de criminogene factoren, en de responsiviteit van de reclassent (Programma terugdringen recidive, 2005). De resultaten uit deskresearch bevestigen dit. Met betrekking tot het dossieronderzoek kunnen deze gegevens niet worden bevestigd. Ten eerste blijkt dat er geen onderscheid gemaakt kan worden tussen de ingezette interventies en het recidiverisico, omdat het recidiverisico in 9 van de 10 dossiers als hoog wordt aangemerkt. In het overige dossier wordt het recidiverisico als onbepaald aangemerkt. Met betrekking tot de criminogene factoren is er in alle gevallen sprake van 4 of meer criminogene factoren, waardoor geen directe relatie kan worden gelegd tussen een bepaalde criminogene factor en (gedrags)interventie. Tot slot blijkt er in de dossiers geen sprake te zijn van een eenduidige hantering van het begrip ‘responsiviteit’, waardoor het niet mogelijk is om hierover uitspraken te doen. Dat er geen eenduidige hantering van het begrip ‘responsiviteit’ wordt gebruikt, wordt bevestigd doormiddel van de interviews. Hierin wordt enerzijds de motivatie van de cliënt bedoeld, anderzijds wordt ingegaan op de mogelijkheid van de reclassent om cognitieve transformatie te ondergaan.

Met betrekking tot criminaliteit bij partners kan over factoren die van belang zijn voor het inzetten van interventies geen eenduidig antwoord worden gegeven. Aan de hand van de interviews blijkt dat het – al dan niet – hebben van een criminele partner niet van invloed is op de keuze van de (gedrags)interventie. Dit kan een verklaring zijn waarom er in het beleid (deskresearch) geen specifieke informatie is opgenomen over partners onder toezicht. Wel blijkt uit deskresearch dat moet worden ingezet op criminogene factoren/risicofactoren. Uit de onderzochte dossiers en de bestudeerde literatuur blijkt dat de criminele partner een criminogene factor kan vormen, waarbij in de verwachting ligt dat hierop ingezet dient te worden. Aan de hand van de interviews blijkt dat er van uit mag worden gegaan dat wanneer er sprake is van een criminele partner, de factoren recidiverisico, criminogene factoren en responsiviteit eveneens leidend zijn. Tot slot wordt in de interviews benoemd dat reclasseren individueel maatwerk betreft, waarbij interventies persoonsgebonden en casusafhankelijk worden ingezet en de reclassering aandacht schenkt aan het individu.

Toeleiding naar zorginstellingen

Wanneer er bij de factoren die een rol spelen bij het opleggen van een interventie wordt gekeken naar welke interventie er daadwerkelijk is opgelegd, is het opvallend dat in geen van de 10 dossiers een erkende gedragsinterventie is opgelegd. In 5 van de 10 dossiers wordt doorverwezen naar forensische psychiatrie. Verder wordt de ISD-maatregel, klinische opname, systeemtherapie en TBS met dwang geadviseerd. Deze aanbevelingen in relatie tot het recidiverisico (welke in 9 van de 10 gevallen als hoog wordt ingeschat), en het gegeven dat er in alle dossiers sprake is van meerdere criminogene factoren, kunnen er op wijzen dat naarmate de problematiek en de ernst van het geval groter is, een

erkende gedragsinterventie niet passend is maar er een zwaarder middel moet worden ingezet. Er wordt toeleiding naar een zorginstelling noodzakelijk geacht. In het theoretisch kader is dan ook benoemd dat het de taak aan de reclassering is om een reclassent zo nodig toe te leiden naar een plaats of behandeling in een passende zorginstelling (Bosker, 2007). Deze conclusie is gebaseerd op grond van de bevindingen in de onderzochte dossiers, waarbij enkel rekening is gehouden met het recidiverisico en de criminogene factoren.

6.7 Resultaten onderzoeksvraag 4

Wat hebben reclasseringswerkers tot nu toe ondernomen wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag heeft er deskresearch, dossieronderzoek en interviews plaatsgevonden. Om een weergave te geven van wat reclasseringsmedewerkers tot nu toe hebben ondernomen wanneer sprake is van criminaliteit bij partners, is er gekeken naar informatie vanuit het beleid van de reclassering en wat reclasseringsmedewerkers hebben ondernomen gelet op de praktijk. Hieronder volgt een weergave van de resultaten.

Resultaten uit deskresearch

Aan de hand van deskresearch zijn er een aantal stukken naar voren gekomen waarin de partner van de reclassent wordt betrokken bij het reclasseringstraject. Onderstaand schema (figuur 8) geeft weer waar en in hoeverre in het beleid de partner van de reclassent wordt betrokken.

Figuur 8: 'De partner' in het beleid

<i>Beleid</i>	<i>Inhoud</i>
Informeel netwerk reclassent	In het handboek 3RO is in het kader van toezicht opgenomen hoe de toezichthouder om hoort te gaan met het informeel netwerk van de cliënt. Hierin is opgenomen dat het informeel netwerk, waaronder <i>de partner</i> , zicht heeft op de cliënt buiten het circuit van hulpverlening en justitie en wanneer dit nodig wordt geacht dient te worden benaderd. De contactpersonen worden waardevol geacht voor het signaleren van probleemgedrag. Tevens kunnen risicosignalen in kaart worden gebracht, bijvoorbeeld wanneer het informeel netwerk het recidiverisico verhoogt.
RISc	De reclassering maakt een inschatting van het recidiverisico middels het diagnose-instrument RISc. In de RISc worden de criminogene factoren in kaart gebracht. Schaal 6 betreft relaties met partner, gezin en familie. Hierin wordt ingezoomd op het bestaan van en de kwaliteit van partnerrelaties. Er wordt ook gekeken of de reclassent een partner of familielid heeft die een justitieel dossier heeft. Tevens wordt beoordeeld of er een relatie bestaat tussen de relatie met de partner en het delict gedrag.
Zelfrapportage	De reclasseringswerker kan ervoor kiezen om de cliënt een zelfrapportage in te laten vullen om zo een beeld te krijgen van de beleving van de cliënt. Zo wordt de vraag gesteld of de partnerrelatie een probleem vormt voor de cliënt. De cliënt kan ervoor kiezen om 'ja' of 'nee' te antwoorden. Vervolgens wordt de vraag gesteld of het probleem van invloed is op het delict gedrag, en of de cliënt bereid is dit probleem aan te pakken.
Risicosignalen bij toezicht	Onderdeel van het toezicht is het signaleren van risicosignalen door de toezichthouder. Wanneer er sprake is van een partner die een slechte invloed heeft op de cliënt, dient de toezichthouder dit in kaart te brengen.
Begeleidingsactiviteiten	Besproken onderdeel in de handleiding 3RO betreft begeleidingsactiviteiten

in de reclassering	in de reclassering. In dit document wordt de invloed van het sociale systeem in kaart gebracht. Gesteld wordt dat bij mensen die delicten plegen het sociale systeem vaak als medeproduct van het probleem kan worden beschouwd. Hier staat de invloed van een ondersteunend netwerk tegenover, een sociaal netwerk als beschermende factor. Een systeemgerichte of contextuele benadering wordt geadviseerd waarbij de binding met een antisociale context moet worden verzwakt en de steun vanuit het sociale netwerk moet worden vergroot. (Handboek 3RO, z.d.)
---------------------------	---

Resultaten uit dossiers

In het dossieronderzoek is gekeken naar wat reclasseringswerkers hebben ondernomen wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners. Zoals eerder aan bod gekomen is er in alle 10 de dossiers sprake van criminaliteit bij partners.

Aan de hand van de criminogene factoren wordt er door de reclassering een plan van aanpak opgesteld. Per criminogene factor wordt aangegeven in hoeverre deze aanwezig is, en hoe groot het belang van aanpak is. In 6 van de 10 dossiers is er een plan van aanpak opgesteld. In 5 van de 6 dossiers wordt de criminogene factor 'de partner' aangemerkt als *aanwezig*. In het overige dossier wordt deze criminogene factor aangemerkt als *in ernstige mate aanwezig*. In 4 van de 6 dossiers is het belang van aanpak gewaardeerd als *groot*. In een enkel dossier wordt het belang van aanpak gewaardeerd als *gemiddeld*. In het overige dossier is het belang van aanpak niet aangeduid. De resultaten zijn weergegeven in figuur 9.

Figuur 9: belang van aanpak criminogene factor 'de partner'

Dossier	Criminogene factor 'de partner'	Belang van aanpak
A	Aanwezig	Groot
B	Aanwezig	Groot
C	Aanwezig	Groot
D	Aanwezig	Niet bepaald
E	Aanwezig	Gemiddeld
F	In ernstige mate aanwezig	Groot

Vervolgens is er per dossier onderzocht welke acties er zijn ondernomen in het kader van de criminogene factor 'de partner'. Hierbij zijn al de 10 dossiers onderzocht, en niet enkel de dossiers waarin een plan van aanpak is opgesteld. In 7 van de 10 dossiers zijn er interventies opgelegd die in relatie staan tot problematiek in de partnerrelatie met de criminele partner. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat de interventies niet enkel gericht zijn op de problematiek rondom de partnerrelatie, maar op basis van meerdere criminogene factoren tot stand zijn gekomen. Zo wordt forensische psychiatrie ingezet om de beschermende factoren te vergroten, zodat de reclassent sterk genoeg is om eigen verantwoordelijkheid te nemen en afstand te kunnen nemen van de criminele omgeving. Deze interventie is echter ook ingezet om verdere inzicht te verkrijgen in de cognities van de reclassent. Hetzelfde geldt voor de TBS die in een enkel geval is opgelegd. De TBS is mede gericht op het inzicht krijgen in de relatie en motieven om bij de criminele partner te blijven, maar ook omdat de reclassent te maken heeft met problematiek op meerdere levensgebieden. In de overige 3 dossiers

is bij het opleggen van de interventie(s) de criminogene factor 'de partner' niet zichtbaar meegenomen.

Naast interventies die zijn ingezet blijkt uit de dossiers dat er ook andere acties dan interventies zijn ondernomen in het kader van de criminele partner. Zo is er in 9 van de 10 dossiers actie ondernomen. In 2 van deze dossiers is contact opgenomen met ketenpartners, waaronder veilig thuis en Bewaken & Beveiligen. Deze acties zijn ondernomen om de reclassent te ondersteunen bij het afstand nemen van de criminele partner en een eigen huisvesting te krijgen. In een enkel geval is er een contactverbod opgelegd tussen de reclassent en de criminele partner. In meerdere dossiers komt naar voren dat er gesprekken zijn gevoerd over de relatie met de criminele partner tijdens de meldplicht en het toezicht. Ook blijkt uit 3 van de 9 dossiers waarin actie is ondernomen dat de relatie met de partner is opgenomen in de doelen van het toezicht. In enkele gevallen worden de doelen tevens als bijzondere voorwaarde opgelegd. Onderstaande citaten zijn voorbeelden van doelen in het toezichtplan:

'Ik heb een stabiel contact met mijn partner waarin geen fysiek geweld plaatsvindt. Ik geef openheid over mijn relatie en ik maak problemen rondom mijn relatie bespreekbaar.'

'Ik heb een stabiele relatie met mijn partner en met name mijn familie. Indien nodig neem ik afstand.'

Ook is er in een dossier in het plan van aanpak opgenomen dat partners, welke beiden onder toezicht van de reclassering staan, gezamenlijk moeten afkicken. Het onderzochte dossier betreft een dossier van een reclassent waarin wordt gevreesd dat wanneer zijn partner uit detentie komt, hij zelf ook weer zal worden aangespoord tot middelengebruik. Om dit risico in te perken willen reclasseringswerkers dat ook de partner in een verplicht traject gaat afkicken. In een enkel dossier is er niets gedaan met het gegeven dat er een criminele partner bestaat. In figuur 10 zijn de acties en de interventies bij criminele partners schematisch weergegeven.

Opvallend is dat in 9 van de 10 dossiers actie is ondernomen in het kader van de criminele partner, maar dat hierbij geen concrete stappen worden benoemd. Doelen worden opgenomen in het toezichtplan, echter wordt niet beschreven hoe die doelen bereikt moeten worden. Hetzelfde geldt voor de interventies die zijn opgelegd en betrekking hebben tot de problematische partnerrelatie. Tot slot ontbreekt er informatie over de voortgang van de acties/interventies.

Figuur 10: Interventies/acties bij criminele partners

Interventies	Forensische psychiatrie
	Verdiepingsdiagnostiek
	Doorverwijzing FACT team
	Systeem therapie
	TBS
	Klinische opname
Acties	Contact met ketenpartners
	Driegesprek (toezichthouder, behandelaar en client)
	Contactverbod
	Gesprekken met partner
	Doelen opnemen in toezichtplan
	Invullen zelfrapportage
	Gezamenlijk traject
	Afspraken over partner als bijzondere voorwaarde
	Onderzoek naar relatie met partner in adviesfase

Resultaten uit interviews

Opvallend is dat alle respondenten het versterken van beschermende factoren/levensgebieden als wenselijke acties achten wanneer er sprake is van een criminele partner bij de reclassent. De gedragstrainer justitiële interventies (interview 1) vindt forensische psychiatrie een goede keuze om de cliënt sterker en zelfverzekerder te maken, zodat afstand kan worden genomen van de criminele partner. Ook meent zij dat het wenselijk is om in te zetten op een gezond sociaal netwerk rondom de reclassent. De adviseur (interview 3) is ook van mening dat het van belang is om de cliënt sterker en zelfredzamer te maken. De taak aan de reclasseringswerker is hierbij het aanmoedigen van positieve relaties.

De adviseur en toezichthouder (interview 2) benoemen dat het van belang is om partners te scheiden wanneer er een negatieve invloed bestaat. Hierbij wordt ook gesteld dat interventies enkel werken wanneer de reclassent intrinsiek gemotiveerd is om te stoppen met delictgedrag. Uiteindelijk is het de eigen keuze/verantwoordelijkheid van de reclassent. Hier tegenover staat de noodzaak van het ondernemen van acties wanneer de partner een groot risico vormt voor de reclassent. Ook is in twee van de drie interviews benoemd dat het van belang is om in gesprek te gaan met de reclassent omtrent de criminele partner, waarbij ernaar wordt gestreefd om de reclassent middels reflecterende vragen zelfinzicht te verschaffen. Door het inzetten van verschillende gesprekstechnieken wordt beoogd gedragsverandering te bereiken. Tot slot wordt benoemd dat de politie en de wijkagent ingezet kunnen worden om zicht te krijgen in de criminele partner.

Tijdens de interviews komen ook veel onmogelijkheden en risico's aan bod wanneer wordt gesproken over interventies/acties bij criminele partners. Zo blijkt dat de mogelijkheden beperkt zijn bij criminele partners. Er zou een contactverbod opgelegd kunnen worden, alleen garandeert dit niet dat de risico's worden afgedekt. Wanneer partners elkaar willen zien heeft een contactverbod weinig nut. Tevens bestaat hierbij het risico dat de reclassent als strafbaar wordt aangemerkt wanneer de partner hem/haar toch komt opzoeken. Daarnaast is het lastig om de criminele partner van de reclassent te betrekken bij het reclasseringstraject, omdat een crimineel persoon meestal niets met justitie te maken wil hebben. Iemand die op dat moment niet strafrechtelijk vervolgd wordt, kan niets worden verplicht.

6.8 Analyse onderzoeksvraag 4

Acties/interventies bij criminele partners

In het beleid van de reclassering wordt benoemd dat er rekening gehouden dient te worden met het informeel netwerk van de reclassent door middel van het raadplegen van referenten, waarvan de partner een kan zijn. Uit de interviews blijkt dat wanneer er sprake is van een criminele partner, afgewogen moet worden in hoeverre de criminele partner te vertrouwen is als referent. Tevens blijkt uit het beleid dat acties worden ondernomen met betrekking tot de partner middels de RISc en het laten invullen van de zelfrapportage, waarin in beide gevallen de relatie met de partner een onderdeel vormt. Zo kan de reclassent invullen of hij/zij de liefdesrelatie als probleem acht, en of hij/zij bereid is hier iets aan te doen. Ook bestaat er beleid over risicosignalen bij toezicht en begeleidingsactiviteiten in de reclassering, waarbij het sociale systeem van de reclassent in kaart wordt gebracht en in wordt gegaan op het sociaal netwerk als beschermende factor. Hierbij wordt een systeemgerichte of contextuele benadering geadviseerd, waarbij de steun vanuit het sociale netwerk moet worden vergroot. Dit komt overeen met de informatie uit de dossiers, waarin in het kader van criminele

partners meerdere malen forensische psychiatrie wordt ingezet om beschermende factoren te vergroten. Ook wordt in een enkel geval systeemtherapie geadviseerd, om relaties met een gezond sociaal netwerk te bevorderen. Ook uit de interviews blijkt dat reclasseringswerkers vooral inzetten op beschermende factoren wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners, waarbij het inzetten van forensische psychiatrie als wenselijk wordt geacht. Op basis van bovenstaande resultaten kan gesteld worden dat de reclassering zowel in het beleid als in de praktijk aandacht besteed aan de liefdesrelatie, maar dat er geen specifieke afspraken gemaakt zijn voor criminaliteit bij partners. Ondanks dat de reclassering geen specifieke afspraken heeft voor criminele partners blijkt dat er in de praktijk wel bepaalde acties/interventies worden ingezet (mede) gericht op de liefdesrelatie met de criminele partner.

Concrete stappen

Uit het dossieronderzoek blijkt dat in dossiers waar de criminogene factor *de partner* 'aanwezig' of zelfs 'in ernstige mate aanwezig' is, het belang van aanpak in de meeste gevallen als groot wordt geacht. Gelet hierop ligt in de verwachting dat er ingezet wordt op de criminogene factor 'de partner', immers blijkt uit het theoretisch kader (Hoofdstuk 2.3, (gedrags)interventies) dat acties ondernomen dienen te worden op basis van de aanwezige criminogene factoren. Uit het dossieronderzoek blijkt dat er acties/acties zijn ondernomen in het kader van de criminogene factor *de partner*. De interventies zijn niet enkel gericht op de problematiek rondom de criminele partner, maar dienen meerdere doelen (criminogene factoren). Overige acties die zijn ondernomen met betrekking tot de criminele partner zijn onder andere het opnemen van contact met ketenpartners, het opleggen van een contactverbod, gesprekken in het kader van meldplicht/toezicht, doelen opnemen in het toezicht en het adviseren van een gezamenlijk traject. Op basis van deze gegevens blijkt dat er – in meer of mindere mate - actie ondernomen wordt. Er zijn echter geen concrete stappen benoemd, waardoor moeilijk vast te stellen is wat er daadwerkelijk is ondernomen. Doelen worden opgenomen in het toezichtplan, echter wordt niet beschreven hoe die doelen bereikt worden – in tegenstelling tot de doelen op andere gebieden. Ook ontbreekt er informatie over de voortgang van de acties/interventies. Op basis hiervan blijkt uit zowel deskresearch, het dossieronderzoek als de interviews dat er geen duidelijk zicht is op acties en interventies bij criminaliteit bij partners. Dit kan verklaard worden aan de hand van de problematiek die samengaat met de criminele partner: in de interviews wordt benoemd dat de reclassent zelf intrinsiek gemotiveerd dient te zijn. Tevens bestaan er risico's bij inzetten op de criminele partner. Zo is de kans groot dat de criminele partner niet bereid is mee te werken, omdat een crimineel persoon meestal niets met justitie te maken wil hebben. Tot slot is het niet mogelijk om een interventie in te zetten op een persoon die op dat moment niet strafrechtelijk vervolgd wordt.

Hoofdstuk 7: Conclusies

In hoofdstuk 6 zijn de resultaten per onderzoeksvraag besproken en heeft er een analyse plaatsgevonden. In dit hoofdstuk volgt er op basis van de resultaten uit het literatuuronderzoek, deskresearch, dossieronderzoek en de interviews per onderzoeksvraag een korte conclusie. Tot slot wordt aan de hand van de onderzoeksvragen een antwoord geformuleerd op de probleemstelling.

7.1 Conclusie onderzoeksvraag 1

Wat is de relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie?

Uit de literatuur blijkt dat de relatie tussen crimineel gedrag en een liefdesrelatie tweeledig is:

1. De liefdesrelatie kan dienen als keerpunt in iemands leven en heeft daarmee een positieve werking;
2. De liefdesrelatie doet crimineel gedrag veroorzaken/versterken en heeft daarmee een negatieve werking.

Of de liefdesrelatie een positief of negatief gevolg heeft hangt sterk samen met de persoon waarmee de relatie wordt aangegaan. Zo dient er onderscheid gemaakt te worden tussen een criminele partner en een niet-criminele partner, waarbij een relatie met de criminele partner werkt als negatieve factor en de relatie met de niet-criminele partner werkt als positieve factor. Of er sprake is van een negatieve invloed van de criminele partner is een contrast waarneembaar tussen het beeld van de reclasseringswerker en de reclassent, waarbij de reclassent in de meeste gevallen de negatieve invloed niet erkent. Dit blijkt uit de onderzochte dossiers. Ook is er een verband waarneembaar tussen reclassenten met een criminele partner en het sociale netwerk, waarbij er in de meeste gevallen naast een criminele partner eveneens sprake is van veroordeelde vrienden/kennissen. Hetgeen kan erop wijzen dat er naast problematiek in de partnerrelatie eveneens problematiek bestaat rondom het gehele sociale netwerk. Tot slot blijkt uit de interviews dat de intrinsieke motivatie van de reclassent vereist is voor het bereiken van gedragsverandering, ongeacht de invloed van een eventuele liefdesrelatie.

7.2 Conclusie onderzoeksvraag 2

Wat is het verschil in werkwijze wanneer beide partners onder toezicht staan van de reclassering ten opzichte van situaties waarin een partner onder toezicht staat?

Er is geen specifieke informatie opgenomen in het werkproces van de reclassering omtrent criminele partners. Met betrekking tot de werkwijze van de reclassering blijkt dan ook dat deze in beginsel niet afwijkt van de algemene werkwijze. De reclassering kent geen werkwijze die ze in alle gevallen toepassen, omdat individueel maatwerk leveren centraal staat en de werkwijze daarmee casusafhankelijk is. Op basis hiervan is er geen verschil in werkwijze waarneembaar wanneer er sprake is van een partner onder toezicht of criminaliteit bij partners. Uit de praktijk blijkt echter wel dat er rekening wordt gehouden met criminaliteit bij partners: zo krijgt elke partner een andere adviseur en toezichthouder en vindt er veelvuldig samenwerking plaats tussen de adviseurs/toezichthouders.

7.3 Conclusie onderzoeksvraag 3

Welke factoren zijn van belang voor de keuze van het inzetten van een bepaalde (gedrags)interventie wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

Interventies worden opgelegd aan de hand van het recidiverisico, de criminogene factoren en de responsiviteit. Met betrekking tot criminaliteit bij partners kan aan de hand van het dossieronderzoek niet worden bevestigd op basis waarvan er voor een bepaalde interventie is gekozen. Aan de hand van de interviews kan gesteld worden dat het hebben van een criminele partner niet direct van invloed is op de keuze voor de (gedrags)interventie, en dat er vanuit kan worden gegaan dat de begrippen recidiverisico, criminogene factoren en responsiviteit eveneens leidend zijn. Hier wordt aan toegevoegd dat interventies persoonsgebonden en casusafhankelijk worden ingezet, waarbij aandacht wordt geschonken aan het individu.

7.4 Conclusie onderzoeksvraag 4

Wat hebben reclasseringswerkers tot nu toe ondernomen wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners?

Op basis van de resultaten uit deskresearch en de interviews kan gesteld worden dat de reclassering zowel in het beleid als in de praktijk aandacht besteedt aan de liefdesrelatie, maar dat er geen specifieke afspraken gemaakt zijn voor criminaliteit bij partners. Ondanks dat hierover geen afspraken zijn gemaakt worden er in de praktijk wel bepaalde acties/interventies ingezet (mede) gericht op de liefdesrelatie met de criminele partner. Er ontbreken echter – ondanks het grote belang van aanpak van de criminogene factor – concrete stappen, waardoor moeilijk is vast te stellen welke acties er daadwerkelijk zijn ondernomen en hoe deze zijn verlopen. Uit de interviews blijkt dit te verklaren aan de hand van onmogelijkheden die gepaard gaan met inzetten op de relatie met een criminele partner.

7.5 Beantwoording probleemstelling

Wat is de werkwijze van de reclassering wanneer bij zowel de reclassent als bij de partner van de reclassent sprake is van crimineel gedrag?

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat een liefdesrelatie met een criminele partner een (delict gerelateerde) criminogene factor kan vormen. Reclassering Nederland heeft geen specifiek beleid omtrent de werkwijze wanneer er sprake is van een partner die eveneens crimineel gedrag vertoont. In beginsel wijkt de werkwijze van de reclassering dan ook niet af wanneer er sprake is van criminaliteit bij partners. Er wordt in alle gevallen uitgegaan van individueel maatwerk. Uit de praktijk blijkt echter wel dat er bepaalde acties/interventies worden ondernomen. Zo wordt er, ondanks dat hierover geen afspraken zijn gemaakt, aandacht besteed aan de criminele partner. Het belang van inzetten op de criminogene factor *de partner* wordt middels het dossieronderzoek groot geacht, echter ontbreken er concrete stappen waardoor moeilijk is vast te stellen hoe de reclassering daadwerkelijk te werk gaat wanneer er sprake is van criminele partners. Ook blijkt aan de hand van de interviews dat er verschillende waarden worden gehecht aan het belang om in te zetten op de criminele partner.

Hoofdstuk 8: Aanbevelingen

8.1 Aanbevelingen voor het lectoraat

1. *Vervolgonderzoek naar mogelijkheden voor de reclassering om in te zetten op de criminele partner.*

Op basis van de onderzoeksresultaten blijkt dat de mogelijkheden om in te zetten op de criminele partner beperkt zijn. Zo kan de criminele partner die op dat moment niet strafrechtelijk wordt vervolgd niet verplicht worden om mee te werken met de reclassering. Daarnaast blijkt een contactverbod niet in alle gevallen effectief. Tot slot ondervangen veel acties jegens de criminele partner niet de risico's, omdat er sprake moet zijn van intrinsieke motivatie bij de reclassent om te stoppen met criminaliteit en afstand te nemen van de criminele partner. Door middel van vervolgonderzoek kan in kaart worden gebracht in hoeverre de reclassering actie kan nemen omtrent criminaliteit bij partners. Zo zou er juridisch onderzoek gedaan kunnen worden naar de mogelijkheden bij criminaliteit bij partners, zodat doelmatig ingezet kan worden op de criminogene factor *de partner*. Tevens kan door criminologisch/sociologisch onderzoek naar de intrinsieke motivatie van reclassenten worden gefocust op wat een reclassent beweegt om al dan niet te stoppen met criminaliteit, en in hoeverre een liefdesrelatie/criminele partner daarin een rol speelt.

8.2 Aanbevelingen voor de reclassering

1. *Maak van het onderwerp 'criminaliteit bij partners' een speerpunt binnen de organisatie van Reclassering Nederland tijdens een overleg/team dag, om te pijlen in hoeverre reclasseringswerkers het nodig achten dat hierover afspraken worden gemaakt.*

Deze aanbeveling wordt gedaan op basis van de verschillende waarden die de respondenten van de interviews hechten aan het belang van inzetten op criminaliteit bij partners. Aan de hand van het onderzoek blijkt dat er ingezet dient te worden op criminogene factoren, maar dat wanneer er sprake is van de criminogene factor 'de partner' er geen concrete interventies/acties bestaan en hierover geen afspraken zijn gemaakt – ook al wordt het belang van aanpak groot geacht. Tevens is gebleken dat niet bij elke reclasseringswerker duidelijk is hoe er in zo'n situatie moet worden gewerkt – criminaliteit bij partners lijkt een onbesproken onderwerp. Door het onderwerp te bespreken binnen de organisatie kan al dan niet worden besloten om afspraken te maken over omgang met criminaliteit bij partners, afhankelijk van hoe reclasseringswerkers hierover denken.

2. *Ga door met het bespreken van de liefdesrelatie van de reclassent tijdens de intake en speel zoveel mogelijk in op de eventuele negatieve/positieve invloed van de liefdesrelatie tijdens het toezicht.*

Uit het onderzoek blijkt dat de liefdesrelatie van grote invloed kan zijn op het delictgedrag van de reclassent. Wanneer dit een positieve invloed is, moet de liefdesrelatie zoveel mogelijk gestimuleerd worden door contact tussen de reclassent en zijn partner te bevorderen. Wanneer er sprake is van een negatieve invloed dient er zoveel mogelijk ingezet te worden op deze criminogene factor doormiddel van bewustwording creëren bij de cliënt over de negatieve invloed. Dit kan door toepassing van verschillende gesprekstechnieken tijdens het toezicht. Hierbij moet rekening worden gehouden dat er ook andere criminogene factoren

een rol kunnen spelen; ook hier moet, naar mate van de invloed die de criminogene factor uitoefent op de reclassent, op ingezet worden.

Literatuurlijst

- Bosker, J. (2007). *Fundament voor de ontwikkeling van de adviesfunctie van de reclassering*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van https://www.reclassering.nl/documents/Fundamenten_adviesfunctie.pdf
- CBS. (z.d.). *Begrippen: partner*. Geraadpleegd op 18 februari 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen?tab=p#id=partnerschap>
- Committee of Ministers. (2010). *Recommendation CM/Rec(2010)1 of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe Probation Rules*. Geraadpleegd op 13 maart 2018, van https://www.pmscr.cz/download/mezdoken_European_Probation_Rules.pdf
- CORDIS. (2017). *New evidence that humans choose their partner through assortative mating*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://phys.org/news/2017-01-evidence-humans-partners-assortative.html>
- De Haan, R.I., Brons, M.D. (2011). *De gevolgen van een veroordeling op liefdesrelaties*. Geraadpleegd op 3 maart 2018, van <http://scripties.ned.ub.rug.nl/search.php?query=De+gevolgen+van+een+veroordeeling+op+liefdesrelaties&pSearch=Zoek>
- Dienst Preventie, Jeugdbescherming en Reclassering. (1996). *Signalen voor toekomstig crimineel gedrag*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.beke.nl/doc/2011/Signalen%20voor%20crimineel%20gedrag.pdf>
- Dijk. (z.d.). *Wat zijn de (on)mogelijkheden van omgevingspsychologie*. Geraadpleegd op 13 maart 2018, van <http://www.omgevingspsycholoog.nl/wat-zijn-de-mogelijkheden-van-omgevingspsychologie/>
- Donker, A., Kleemans, E., Laan, P. v., & Nieuwbeerta, P. (2004). Ontwikkelings- en levensloopcriminologie in vogelvucht. *Tijdschrift voor Criminologie*, 46(4 -themanummer), 322-329.
- Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. (2007). *Jaarverslag 2007*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:_tF4IEQP8-8J:https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/jaarverslagen/2008/05/16/jaarverslag-2007-erkenningscommissie/jaarverslagerkenningscommissie2007.pdf+&cd=3&hl=nl&ct=clnk&gl=nl
- Farahi, C., van der Smissen, S. (2013). *De invloed van sociale bindingen op crimineel gedrag*. Geraadpleegd op 13 maart 2018, van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/283717/Sander%20van%20der%20Smissen%20%20Choukri%20Farahi%20bachelorthesis.pdf?sequence=1>
- Fischer, T.F.C., Captein, W.J.M., & Zwirs, B.W.C. (2012). *Gedragsinterventies voor volwassen justitiabelen*. Geraadpleegd op 3 maart 2018, van <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/vraag-en-aanbod-gedragsinterventies.aspx>

Groeningen, E. V. (2013). *Anticiperende effecten van het huwelijk (Master Thesis)*. Universiteit Utrecht, Faculty of Social and Behavioural Sciences. Utrecht: Auteur.

Judex. (z.d.). *Wat is de reclassering*. Geraadpleegd op 18 februari 2018, van https://www.judex.nl/rechtsgebied/strafrecht/slachtoffer%2C-getuige-en-deskundige/artikelen/364/wat-is-de-reclassering_.htm

Kwaliteit Forensische Zorg. (2013). *Verdiepingsdiagnostiek*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://kfz.nl/resultaten/call-2013-5>

Latten, J. (2004). *Bevolkingstrends, 4e kwartaal 2004*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2004/50/trends-in-samenwonen-en-trouwen>

Leger des Heils. (z.d.) *Clïëntfolder*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.legerdesheils.nl/ljr/cliëntfolders-reclassering>

Leger des Heils. (z.d.) *Reclassering*. Geraadpleegd op 18 februari 2018, van <https://www.legerdesheils.nl/ljr/reclassering-3>

Menselijk Lichaam. (z.d.). *Criminaliteit*. Geraadpleegd op 20 februari 2018, van <https://www.menselijklichaam.nl/psychologie/criminaliteit/>

Ministerie van Justitie. (2007). *Inspectie voor de sanctietoepassing*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29270-18-b1.pdf>

Ministerie van Veiligheid en Justitie. (2014). *Verkenning stelselvarianten reclassering*. Geraadpleegd op 18 februari 2018, van https://www.google.nl/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwiEm4POqa_ZAhWRaFAKHxU2DIQQFgg8MAI&url=https%3A%2F%2Fwww.rijksoverheid.nl%2Fbinaries%2Frijksoverheid%2Fdocumenten%2Frapporten%2F2014%2F11%2F19%2Ftk-bijlage-1-verkenning-stelselvarianten-reclassering%2F1p-v-j-0000006898.pdf&usg=AOvVaw1A0wwFFGH1rhkra-ch0Vfd

Nieuwbeerta, P., van Schellen, M., & Apel, R. (2012). "Because you're mine, I walk the line"? Marriage, spousal criminality, and criminal offending over the life course. *Journal of Quantitative Criminology*, 28, 701-723

Nijhof, S., Engels, C.M.E., Wientjes, A.M., & de Kemp, A.T. (2007). *Crimineel gedrag van ouders en kinderen*. Geraadpleegd op 21 maart 2018, van http://en.aup.nl/wosmedia/3811/karin_s_nijhof,_rutger_cme_engels,_jacqueline_am_wientjesen__raymond_at_de_kemp,_crimineel_gedrag_van_ouders_en_kinderen.pdf

NJI. (z.d.). *Delinquentie*. Geraadpleegd op 12 maart 2018, van <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/Cijfers-per-onderwerp-Delinquentie>

Novi Mores. (2014). *Een omgeving die aanzet tot crimineel gedrag*. Geraadpleegd op 13 maart 2018, van http://www.novimores.nl/2014/03/een-omgeving-die-aanzet-tot-crimineel-gedrag-3/#_ftn1

Overheid. (z.d.). *Overheidsorganisaties*. Geraadpleegd op 3 maart 2018, van https://almanak.overheid.nl/13330/Stichting_Reclassering_Nederland/

Programma Terugdringen Recidive. (2005). *Gedraginterventies*. Geraadpleegd op 6 april 2018, van https://www.canonsociaalwerk.eu/1990_whatworks/Rapport%20Gedraginterventies.pdf

Rechtspraak. (z.d.). *Taakstraffen*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken-en-nieuws/Themas/Taakstraffen>

Reclassering Nederland. (2009). *Informatie voor opdrachtgevers van de reclassering*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van https://www.reclassering.nl/bibliotheek/risc?search_documents_id=79

Reclassering Nederland. (2018). *Missie en visie*. Geraadpleegd op 18 februari 2018, van <https://www.reclassering.nl/wie-wij-zijn/missie-en-visie>

Reclassering Nederland. (z.d.). *De Rijksoverheid wil meer invloed*. Geraadpleegd op 14 februari 2018, van <https://www.geschiedenis.reclassering.nl>

Reclassering Nederland (z.d.). *Handboek 3RO*. Geraadpleegd op 8 mei 2018, van www.handboek.reclassering.nl (interne bron)

Reclassering Nederland. (z.d.) *Wat wij doen*. Geraadpleegd op 23 februari 2018, van <https://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/verdachten-en-veroordeelden/onder-toezicht>

Reclassering Nederland. (z.d.). *Gedragstraining*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/verdachten-en-veroordeelden/gedragstraining>

Reclassering Nederland. (z.d.). *QuickScan*. Geraadpleegd op 23 februari 2018, van https://www.reclassering.nl/documents/Bibliotheek/2012/documenten/Factsheet_QS_voor_opdrachtgevers_-_september2009.pdf

Reclassering Nederland. (z.d.). *Wat is een werkstraf*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van https://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/werken-met-werkgestraften/veelgestelde-vragen/wat-is-het-verschil-tussen-een-taakstraf-en-een-werkstraf?faq_id=2

Reclassering Nederland. (z.d.). *Gedragstraining*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/verdachten-en-veroordeelden/gedragstraining>

Reclassering Nederland. (z.d.). *Wat wij doen*. Geraadpleegd op 21 februari 2018, van <https://www.reclassering.nl/wat-wij-doen/partners/gedragstrainingen?closeCookie=true>

Sampson, R., & Laub, J. (1993). *Crime in the making: pathways and turning points through life*. Cambridge: Harvard University Press.

SVG. (z.d.) *Gedraginterventies*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.svg.nl/wat-doen-wij/gedraginterventies>

Saxion, 2018. *Onderwijs- en toetsplan SJD, 2017-2018*. Geraadpleegd op 21 februari 2018, van https://resolver.saxion.nl/serve_oer/2017_2018/abrr-bmer-bsk-hbr-ivk-ro-sec-sjd-vmk/bachelor_nl/Onderwijs_en_toetsplan_SJD_2017-2018.pdf

Saxion. (z.d.). *Handleiding afstuderen, Competenties en Taakgebieden SJD*. Geraadpleegd op 20 februari 2018, van https://leren.saxion.nl/webapps/blackboard/content/listContent.jsp?course_id=_33886_1&content_id=_1752870_1&mode=reset

Saxion. (z.d.). *Lectoraat Waarde van reclasseren*. Geraadpleegd op 14 februari 2018, van <https://saxion.nl/leefomgeving/te/onderzoek/lectoraten/waardevanreclasseren/>

Schellen, M. v., Hogerbrugge, M., Nieuwbeerta, P., Lippe, T. v., & Dirkzwager, A. (2015). *De partnerrelaties van mannelijke gedetineerden vóór detentie*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:lcxelevpTsYJ:https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/324603/partnerrelaties.pdf%3Fsequence%3D1+&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=nl&client=firefox-b-ab>

Sternberg, R. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological review*, 93(2), 119-135.

SVG. (z.d.). *Missie & visie*. Geraadpleegd op 18 februari 2018, van <https://www.svg.nl/over-de-svg/missie-visie#>

Tigges, L. (z.d.). *De Europese Reclasseringsregels: goed dat ze er zijn, voor Europa en voor Nederland*. Geraadpleegd op 13 maart 2018, van https://www.canonsociaalwerk.eu/1981_CEP/De_Europese_Reclasseringsregels_goed_dat_ze_er_zijn_voor_Europa_en_voor_Nederland.pdf

Van den Brandhof, M. (2009). *Veelvoorkomende criminaliteit*. Geraadpleegd op 3 maart 2018, van <https://www.wrr.nl/publicaties/publicaties/2007/10/07/veelvoorkomende-criminaliteit-35>

Van der Geest, V. (2015). *Mannen met een partner en kinderen worden minder crimineel*. Geraadpleegd op 14 februari 2018, van <https://www.nscr.nl/mannen-met-een-partner-en-kinderen-worden-minder-crimineel/>

Van Schellen, M., Poortman, A.R., & Nieuwbeerta, P. (2010). *Partners in crime? De invloed van crimineel gedrag op huwelijkskansen en partnerselectie*. Geraadpleegd op 4 maart 2018, van <https://www.rug.nl/research/portal/files/14492401/2010-SchellenMv-Partners.pdf>

Van Schellen, M., Nieuwbeerta, P., & Poortman, A.R. (2008). *Partners in crime? De criminele carrières van veroordeelden en hun huwelijkspartners*. Geraadpleegd op 24 april 2018, van <https://www.rug.nl/research/portal/files/2729117/SchellenMv-Partners-2008.pdf>

Van Drie, D.J. (2009). *Desistance. Wat is de rol van liefdesrelaties in het proces van stoppen met criminaliteit*. Geraadpleegd op 3 maart 2018, van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/34719>

Verhoeven, N. (2014). *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Weerman, F.M, de Keijser, J.W, & Huisman, W. (2015) *Woning, werk, wederhelft: wat is waar van een oude wijsheid?* Geraadpleegd op 3 maart 2017, van https://www.navigator.nl/document/idc91d197de64b499fa3a1e6d4fc033693?ctx=WKNL_CSL_32

Zoutewelle-Terovan, M.V. (2015). *Conclusion*. Geraadpleegd op 14 februari 2018, van <http://dare.ubvu.vu.nl/bitstream/handle/1871/52396/chapter%20chapter%206%20conclusion.pdf?sequence=9&isAllowed=y>